

ΘΕΟΛΟΓΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥΣ

Θέμα ομιλίας Σεβ. Μητροπολίτη Ζιμπάμπουε εις την ετήσια Συνεδρία της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής. Αλεξάνδρεια, 26 Οκτωβρίου 2017

Πολυσέβαστε μου Μακαριώτατε Πρόεδρε κ.κ. Θεόδωρε Β΄,

Σεβασμιώτατοι και Θεοφιλέστατοι Αρχιερείς του Θρόνου,
Πανοσιολογιώτατοι,

Εν πρώτοις εκφράζω τις ευγνώμονες ευχαριστίες μου προς Υμάς Μακαριώτατε διά την τιμή και την ευλογίαν να προσεγγίσω το σημαντικό αυτό θέμα, το οποίο απησχόλησεν σοβαρώς τας εργασίας της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου και το οποίο ακόμη συζητείται ευρέως από το πλήρωμα των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Δεύτερον, η βαρύτητα της ομιλίας μου θα συγκεντρωθεί εις την ποιμαντική αναγκαιότητα της προτεραιότητας όλων μας διά την με κάθε τρόπον ενισχύσεως της ορατής ενότητας της Ορθόδοξης Ενότητας των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών, ως επίσης και της συνεργασίας τους και τη κοινή Μαρτυρία της Ορθοδοξίας εις τον σύγχρονον κόσμο.

Στο πλαίσιο των Θεολογικών Εκκλησιαστικών Διαλόγων το Πατριαρχείο μας, διά του Μακαριωτάτου Αλεξανδρινού μας Προκαθημένου κ.κ. Θεόδωρου, ακολουθώντας τις επίσημες τοποθετήσεις των μακαριστών Πατριαρχών Προκατόχων του Παρθενίου και Πέτρου, εξαίρει το οικουμενικό κύρος του Αθανασιανού Συμβόλου της Πίστεως, του Προκατόχου τους στην Αλεξανρινή Εκκλησία αγίου Αθανασίου του Μεγάλου, κι όλως ιδιαιτέρως του Συμβόλου της Νικαίας – Κωνσταντινουπόλεως, τονίζοντας ότι «πάσα ένωσις δέον να στηρίζεται επί της κοινής πίστεως και ομολογίας της αρχαίας αδιαιρέτου Εκκλησίας των επτά Οικουμενικών Συνόδων και των οκτώ πρώτων αιώνων».

Η συμμετοχή της Ορθοδοξίας στο διάλογο, η οποία αποφασίστηκε σε πανορθόδοξο επίπεδο και η συνέχιση του επαναβεβαιώθηκε από τη Σύναξη των Προκαθημένων του 2008, δεν αποτελεί ιστορική ή άλλης φύσεως αναγκαιότητα, αλλά, συνέπεια των βασικών πτυχών της χριστιανικής θεολογίας.

Όπως τόνισε ο Μακαριώτατος Πατριάρχης μας σε μήνυμα του σε Διεθνές Διαθρησκειακό Συνέδριο, η Χριστιανική οικουμενική διάσταση της Ορθοδοξίας απορρέει από τη ρητή εντολή και απαράβατη επιταγή «ίνα πάντες εν ώσιν» (Ιωαν. 17:21) καθώς και από την ακράδαντη πεποίθησή της ότι υπέρτατος στόχος της Θείας Οικονομίας είναι η ενότητα των πάντων. Για το όραμα αυτό, άλλωστε, «της των πάντων ενώσεως», επισημαίνει, αιώνες τώρα ακατάπαυστα δέεται η Ορθόδοξη Εκκλησία.

Οι Διάλογοι της Ορθόδοξης Εκκλησίας κινούνται σε τρεις τομείς

Πρώτο, ο Διορθόδοξος Διάλογος ανάμεσα στις 14 Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες διά την ενίσχυση της ορατής ενότητας της Ορθόδοξης Εκκλησίας, που όπως απέδειξε η ιστορική πλέον πρώτη Σύναξη της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, μετά από πολλούς αιώνες και κόπους δεκαετιών κορυφαίων Αρχιερέων και Θεολόγων όλων των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών, τέσσερις Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες δεν συμμετείχαν.

Δεύτερο, Οι διάλογοι με τους μη Ορθόδοξους Χριστιανούς και τη συμμετοχή της Ορθόδοξης Εκκλησίας στο Π.Σ.Ε., σε περιφερειακά και Εθνικά Συμβούλια Εκκλησιών (Παναφρικανικό Συμβούλιο, ΚΕΚ, Συμβούλιο Εκκλησιών Μ.Ανατολής κτλ).

Και τρίτο, οι Διαθρησκειακοί Διάλογοι με άλλες Θρησκείες, ως και η συμμετοχή της Ορθόδοξου Εκκλησίας στους Διεθνείς και Περιφερειακούς Πολιτικούς Οργανισμούς (ΟΗΕ, ΕΕ, ΑΕ κτλ).

Η σύγχρονη μορφή των Θεολογικών Διαλόγων καθορίστησαν με Πανορθόδοξες αποφάσεις με τη συμμετοχή όλων των Τοπικών Ορθόδοξων Εκκλησιών οι οποίες είναι αποτέλεσμα της Αρχαίας Αποστολικής Παράδοσης της Ορθόδοξου Εκκλησίας, στηριζόμενες στην Αγία Γραφή και στην Ιερά Παράδοση της Εκκλησίας μας, ιδιαίτερα στις αποφάσεις των Οικουμενικών Συνόδων και σημαντικών τοπικών Συνόδων.

Σε πρόσφατο Πατριαρχικό του Μήνυμα ο Αλεξανδρινός Προκαθήμενος κ. Θεόδωρος σε Διεθνές Συνέδριο που αναφερόταν στους Θεολογικούς Διαλόγους τονίζει με σαφήνεια ότι,

«Ο Αποστολικός και Πατριαρχικός Θρόνος του Αγίου Μάρκου συμμεριζόμενος την αγωνία του Κυρίου μας “ίνα πάντες εν ώσιν”, ως σύμπασα η Ορθόδοξη Εκκλησία, με συνέπεια ακολουθεί από πολλών ετών την πορεία της επιδιωκόμενης ενότητας μέσω των Πανορθόδοξων και διαχριστιανικών διαλόγων. Με διάκριση και σύνεση έχει αδιάκοπη την παρουσία του ως πλήρες μέλος στο Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών, το Συμβούλιο Εκκλησιών Μέσης Ανατολής, το Παναφρικανικό Συμβούλιο Εκκλησιών, μετέχει των διαλόγων με τους Ρωμαιοκαθολικούς, Αγγλικανούς, Παλαιοκαθολικούς, Λουθηρανούς και Προχαλκηδονίους Χριστιανούς, καθώς και με τις λοιπές μεγάλες μονοθεϊστικές θρησκείες, ως το Ισλάμ και τον υπ’ αυτό Μουσουλμανικό κόσμο. Ιδιαίτερος ο τελευταίος αυτός διάλογος αποτελεί καθήκον μας, εφ’ όσον ζούμε και κινούμεθα εντός του φιλόξενου ισλαμικού περιβάλλοντος και η ζωή μας είναι δεμένη με τους μουσουλμάνους αδελφούς μας, οι οποίοι είναι πλάσματα του ίδιου Θεού και πιστεύουν στον Ένα Θεό.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία, λοιπόν, δεν αρνείται τον διάλογο, αντιθέτως τον επιδιώκει. Η οικουμενική πορεία αποτελεί την φύση και την παράδοσή της. Κανείς δεν μπορεί να παραμείνει ερμητικά κλεισμένος στον εαυτό του, κρατώντας εγωϊστικά τον “πολύτιμο μαργαρίτη” του Ευαγγελικού λόγου μόνο γι’ αυτόν. Καθήκον όλων αποτελεί ο Ένας Χριστός και η Μία Ποίμνη, “η των πάντων ενότης”, υπέρ της οποίας αδιάκοπα δεόμεθα κατά τη τέλεση της Αναιμάκτου Θυσίας στο ιερό θυσιαστήριο, υπό τον κοινό Σωτήρα και Κύριο. Και σας βεβαιούμε ότι το παλαιόφατο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής θα συνεχίσει να καταβάλλει τον “πνευματικό οβολό του” στην κοινή αυτή προσπάθεια.

Στο σημείο αυτό επιτρέψατέ μου να επισημάνω δύο σημεία, τα οποία δηλώνουν την αυτοσυνειδησία της Αγίας μας Εκκλησίας, προσερχομένης στην Οικουμενική Κίνηση:

Α) Η Ορθόδοξη Εκκλησία εδώ και δύο χιλιάδες χρόνια δίδει την μαρτυρία της υπάρξεώς της στην οικουμένη και θα συνεχίσει να μαρτυρεί την ανόθευτη και γνήσια Χριστιανική πίστη του Κυρίου και των Αγίων Αποστόλων μέχρι της συντελείας των αιώνων. Ασφαλώς, στα

πλαίσια των θεολογικών διαλόγων με τις άλλες Χριστιανικές Ομολογίες δεν αναζητά να ανεύρη την Αλήθεια, διότι την κατέχει, αλλά μαρτυρεί την Αποστολική Παράδοση και την αλώβητη Πατερική Διδασκαλία προς όλους εκείνους που με γνήσια διάθεση αναζητούν να ανεύρουν τις ρίζες της ορθής χριστιανικής πίστεως. Εδώ επικεντρώνεται η αποστολή Της, να μεταλαμπαδεύσει το φως της ορθής πίστεως στα έθνη τα “μη επιγνώκοντα την αλήθειαν.

Β) Το έτος 1986 στην Γενεύη της Ελβετίας, συνήλθε η Β' Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Επιτροπή της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, με τη συμμετοχή όλων των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών, η οποία μεταξύ άλλων εργάστηκε επί του θέματος «Ορθόδοξη Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση». Η Συνδιάσκεψη δήλωσε με επίσημο και κατηγορηματικό τρόπο:

«1. Η Ορθόδοξος Εκκλησία, εν τη βαθεία πεπιοθήσει και εκκλησιαστική αυτοσυνειδησία ότι αποτελεί τον φορέα και δίδει μαρτυρίαν της πίστεως και της παραδόσεως της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας, ακραδάντως πιστεύει ότι κατέχει κεντρικήν θέσιν εντός του συγχρόνου Χριστιανικού κόσμου, επί τω τέλει της προωθήσεως της ενότητος της Εκκλησίας.

2. Η Ορθόδοξη Εκκλησία, αδιαλείπτως προσευχομένη «υπέρ ευσταθείας των Αγίων του Θεού Εκκλησιών και της των πάντων ενώσεως», μετέσχε της Οικουμενικής Κινήσεως από της πρώτης εμφανίσεως αυτής και συνετέλεσε εις την διάπλασιν και περαιτέρω εξέλιξιν αυτής. Τούτο οφείλεται εις το βαθύτερον οικουμενικόν πνεύμα της Ορθοδόξου Εκκλησίας, η οποία κατά την διάρκειαν της ιστορίας, αείποτε ηγωνίσθη προς αποκατάστασιν της χριστιανικής ενότητος, της διασπασθείσης κυρίως κατά τους αιώνας Ε', ΙΑ' και ΙΣΤ'. Διό και η ορθόδοξος συμμετοχή εις την Οικουμενικήν Κίνησιν ουδόλως τυγχάνει ξένη προς την ιστορίαν της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Αποτελεί νεωτέραν προσπάθειαν, προς έκφρασιν της αποστολικής πίστεως εντός νέων ιστορικών συνθηκών, προς αντιμετώπισιν νέων υπαρξιακών αιτημάτων».

Τα δύο προαναφερθέντα σημεία επικυρώθησαν και επίσημα κι από την ιστορική πλέον Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Κρήτης. Τα σημεία αυτά δεικνύουν σαφέστατα τις προϋποθέσεις, τις οποίες θέτει η Εκκλησία μας, κατά τους διεξαγομένους διαλόγους.

Ωστόσο έχει βαθεία επίγνωση της δικής Της ευθύνης για την αποκατάσταση της ενότητος του Χριστιανικού κόσμου. Δεν απομένει λοιπόν παρά να εξετάσουμε την έννοια της χριστιανικής ενότητος και τους εύχymους καρπούς που μπορεί να προσφέρει στον σύγχρονο κόσμο.

Η ενότητα, κατά τον άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό, ορίζεται ως “η εις άλληλα των μερών, άνευ αφανισμού, περιχώρησις” (Ιω. Δαμασκηνού, Πηγή Γνώσεως, 25, PG 94, 665). Στο ορισμό αυτό υπάρχουν όλα τα στοιχεία, τα οποία καταδεικνύουν τον ορθό τρόπο συναντήσεως των διεκκλησιαστικών και διαχριστιανικών αντιλήψεων,

τις οποίες δεν πρέπει και δεν μπορούμε να αγνοήσουμε, διότι αυτό θα σήμαινε άρνηση της ιδίας της ιστορικής πορείας του Χριστιανισμού:

1. η αναγνώριση ότι υπάρχουν σήμερα μέσα στην Χριστιανική οικογένεια διαφορετικά “μέρη”, δηλαδή Εκκλησίες και Ομολογίες.
2. η ειλικρινής διάθεση αποκρούσεως κάθε προσπάθειας “αφανισμού” των μερών κατά την επιδιωκόμενη ενότητα, και
3. η “περιχώρηση” ως μία έντιμη κατάσταση δημιουργίας δεσμών γνωριμίας, κατανόησης και βαθύτερης κοινωνίας μεταξύ των χριστιανικών ομάδων.

Η ενότητα ασφαλώς δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα συμβιβασμών και υποχωρήσεων, ούτε δημιουργίας τετελεσμένων ή επιβολής αποφάσεων διά απαράδεκτων μεθόδων. Η ενότητα αποτελεί καρπό της χάριτος του Αγίου Πνεύματος, όπως την περιέγραψε ο Απόστολος Παύλος στην προς Γαλάτας Επιστολή του (Γαλ.5, 22) και δεν επιβάλλεται από την αριθμητική πλειοψηφία ή την κοσμική ισχύ. Περικλείει μόνο την αγαπητική διάθεση της κατανόησης και του σεβασμού προς τους άλλους αδελφούς μας Χριστιανούς. Και αγάπη είναι η εκ μέρους μας κατάθεση της ανόθευτης Αλήθειας, με πνεύμα ταπεινώσεως, χωρίς διάθεση συμβιβασμού, συγκρητισμού ή πνευματικής αλαζονείας. Αυτήν την διαδικασία μόνον γνωρίζει, αποδέχεται και τηρεί η Ορθόδοξη Εκκλησία στην μακραίωνη παράδοσή της, όπως την χάραξαν οι Άγιοι Απόστολοι και οι Θεοφόροι Πατέρες των επτά Οικουμενικών Συνόδων.

Βεβαίως, με παρρησία θα επισημάνουμε ακόμη ότι η αγάπη και ο σεβασμός δεν αρκούν, χρειάζεται και η στέρεη θεολογική κατάρτιση και η εις βάθος γνώση όλων, όσων μετέχουν των Διαλόγων.

Ζούμε σε μία εποχή, η οποία κατακλύζεται από ιδιαιτέρως οξέα πνευματικά προβλήματα και αδιέξοδα, εντός ενός νεοφανούς πολιτισμικού πλαισίου που εκθειάζει την ατομικότητα. Η σκληρότητα διαδέχθηκε την διαλεκτική του ανθρωπίνου συναισθήματος. Η διαύγεια του νου έδωσε την θέση της στην υλιστική σύγχυση, το μεγαλείο στην αθλιότητα, ο διάλογος στην αμυντική εσωστρέφεια, τον φανατισμό και την ιδεολογική μισαλλοδοξία, το μυστήριο της κοινωνίας με τον συνάνθρωπο σε αδελφοκτόνες συγκρούσεις.

“Ακούσατε λόγον Κυρίου, υιοί Ισραήλ, ότι κρίσις τω Κυρίω προς τους κατοικούντας την γην, διότι ουκ έστι αλήθεια, ουδέ έλεος, ουδέ επίγνωση Θεού επί της γης” (Ωσηέ 4,1).

Αυτή είναι η πραγματικότητα του σύγχρονου κόσμου, η οποία εκφράζει την διάσταση του άκτιστου και του κτιστού, την εμπειρία της αρνήσεως, της διασπάσεως και της πτώσεως. Η επιχειρούμενη μετατροπή του ανθρώπου από πρόσωπο κατ’εικόνα και καθ’ ομοίωση του Θεού σε λογικό ον χωρίς πίστη, χωρίς ελπίδα και κυρίως χωρίς διάθεση φιλαλληλίας είναι εφιαλτική.

Ενώπιον των δυσμενών αυτών ανακατατάξεων οι Χριστιανικές Κοινότητες πρέπει να αναπτύξουν λόγο ουσιαστικό, ενοποιητικό, αδιάσπαστο και υπεύθυνο. Η διαχρονική διδαχή του Αγίου Προκατόχου

μας Κυρίλλου Αλεξανδρείας απηχεί την ευθύνη όλων μας: “Ημείς οι ταις της ιερωσύνης λειτουργίαις πεφορτισμένοι, όχι υπέρ μόνον εαυτών, αλλ’ υπέρ πάντων των πιστευόντων εις Χριστόν απολογησώμεθα”.

Ας διδάξουμε την ανθρωπότητα με το παράδειγμά μας, του κοινού αγώνος προς την καρποφόρα ενότητα, την αγάπη, την κατανόηση, την ανεκτικότητα, την αλληλεγγύη.

Εύχομαι και παρακαλώ, οι δύσκολες συνθήκες της σύγχρονης πολυπολιτισμικής πραγματικότητας να μας φέρουν πιο κοντά στην κατανόηση του ενός από τον άλλο, ώστε όλοι να βιώσουμε την αλήθεια της πίστεως, όπως οι Πατέρες της Μίας, Αγίας και Αδιαίρετου Εκκλησίας των πρώτων χριστιανικών αιώνων μάς την παρέδωσαν. Ο κόσμος μας διαθέτει πλεόνασμα φιλοσοφίας, πληροφοριών, τεχνικών γνώσεων και επιστημών. Εκείνο που ευρίσκεται σε ανεπάρκεια είναι η αγάπη προς τον Θεό και τον πλησίον, η ουσιαστική και ειλικρινής επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, η συναρωγή, η συναντίληψη, τα στοιχεία δηλαδή που αποτελούν την πεμπτουσία της ενότητας.

Γευόμενοι εμείς πρωτίστως, οι ποιμένες και Πατέρες των χριστιανικών λαών, το γλυκύ πνευματικό νέκταρ της ενοποιητικής προθέσεως και μερίζοντες την θεοδώρητη αυτή εμπειρία στον πολυδιάσπαστο κόσμο, ας παρακαλέσουμε τον Παντοκράτορα Κύριο να επιφέρει σε όλους τους λαούς και τις φυλές της γης ειρήνη και αδελφосύνη, ομόνοια και αγάπη, δικαιοσύνη και ισότητα». “Ειρηνεύετε και ο Θεός της αγάπης και της ειρήνης έσται μεθ’ υμών” (Β’ Κορινθ.13, 11).»

Α’ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΡΟΔΟΥ 1961

ΣΧΕΣΕΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΑΣ

Α. Διορθόξοι Σχέσεις

α. Σχέσεις των κατά τόπους Ορθοδόξων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών προς αλλήλας και προς το Οικουμενικόν Πατριαρχείον κατά τους κανόνες και την ιστορίαν:

1. Ειρηνικά Γράμματα
2. Δίπτυχα
3. Άγιον Μύρον
4. Τήρησις των εκ των Ιδρυτικών Τόμων απορρεουσών υποχρεώσεων
5. Αμοιβαίαι συναντήσεις των Αρχηγών των Ορθοδόξων Αυτοκεφάλων Εκκλησιών

β. Ενίσχυσις υφισταμένων σχέσεων διά:

1. Ανταλλαγής αδελφικών Γραμμάτων
2. Συγκλήσεως Θεολογικών Συνεδρίων
3. Αποστολών Κληρικών και Καθηγητών
4. Επαφών Θεολογικών Σχολών
5. Ανταλλαγής Καθηγητών και Σπουδαστών
6. Υποτροφιών
7. Ανταλλαγή Περιοδικών, Συγγραμμάτων και λοιπών πληροφοριακών στοιχείων, αφορώντων εις την ζωήν και την δράσιν των Εκκλησιών.
8. Εορτασμού μεγάλων εκκλησιαστικών γεγονότων διορθόδοξου σημασίας.

Β. Το Αυτοκέφαλον και το Αυτόνομον εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία

α. Ανακήρυξις Αυτοκεφάλου

1. Τις ο ανακηρύσσων

2. Προϋποθέσεις και όροι
 3. Τρόπος ανακηρύξεως Αυτοκεφάλου
 4. Τίνες αι σήμερον ανεγνωρισμένοι Αυτοκέφαλοι Εκκλησίαι
- β. Καθορισμός των όρων της αναγνώρισεως Εκκλησίας τινός ως Αυτονόμου
- Γ. Ορθοδοξία και Διασπορά. Ενεστάτα κατάστασις και κανονική θέσις της Ορθοδόξου Διασποράς.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΟΙΠΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

- A. Μελέτη των τρόπων προσεγγίσεως και ενότητος των Εκκλησιών εν προοπτική Πανορθοδόξω
- B. Ορθοδοξία και Ελάσσονες Αρχαίαι Ανατολικαί Εκκλησίαι
1. Καλλιέργεια φιλικών σχέσεων προς αποκατάστασιν της ενώσεως μετ' αυτών διά
 - α. ανταλλαγής Επισκέψεων
 - β. ανταλλαγής Καθηγητών και Σπουδαστών
 - γ. επαφών Θεολογικού χαρακτήρος
 2. Μελέτη της ιστορίας, της πίστεως, της λατρείας και της διοικήσεως των Εκκλησιών τούτων.
 3. Συνεργασία μετ' αυτών
 - α. εν τοις Συνεδρίοις Οικουμενικού χαρακτήρος
 - β. εν ζητήμασι πρακτικής φύσεως

Γ. Ορθοδοξία και Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία

- α. Μελέτη των μεταξύ των δύο Εκκλησιών θετικών και αρνητικών σημείων
1. Περί την πίστιν
 2. Περί την διοίκησιν
 3. Περί την Εκκλησιαστικήν Δράσιν (ιδία προπαγάνδα, προσυλητισμός, ουνία)
- β. Καλλιέργεια σχέσεων εν τω πνεύματι της κατά Χριστόν αγάπης, λαμβανομένων ιδία υπ' όψιν των υπό της Πατριαρχικής Εγκυκλίου του 1920 προβλεπομένων σημείων.

Δ. Ορθοδοξία και αι εκ της Μεταρρυθμίσεως προελθούσαι Εκκλησίαι και Ομολογίαι

- α. Αι Ομολογίαι αι απώτερον προς την Ορθοδοξίαν κείμεναι
1. Λουθηρανισμός
 2. Καλβινισμός
 3. Μεθοδισταί
 4. Λοιπαί Προτεσταντικά Ομολογία
- β. Αι Ομολογίαι αι εγγύτερον προς την Ορθοδοξίαν κείμεναι
1. Επισκοπελιανοί γενικώτερον
 2. Αγγλικανική Εκκλησία
- γ. Μελέτη των δυνατοτήτων καλλιέργειας σχέσεων και περαιτέρω προσεγγίσεως τούτων, και ιδία των Επισκοπελιανών και Αγγλικανών, προς την Ορθόδοξον Εκκλησίαν, υπό το φως των υπαρχουσών θετικών προϋποθέσεων.

Ε. Ορθοδοξία και Παλαιοκαθολικισμός.

Προώθησις των μετά των Παλαιοκαθολικών σχέσεων εν τω πνεύματι των μέχρι σήμερον γενομένων Θεολογικών συζητήσεων και των εκδηλωθεισών τάσεων αυτών προς ένωσιν μετά της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

ΣΤ. Ορθοδοξία και Οικουμενική Κίνησις

1. Η εν τω πνεύματι της Πατριαρχικής Εγκυκλίου του 1920 παρουσία και συμμετοχή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εν τη Οικουμενική Κινήσει
2. Μελέτη των Θεολογικών και άλλων θεμάτων, των σχέσιν εχόντων προς τας προϋποθέσεις της συμμετοχής της Ορθοδόξου Εκκλησίας εις την Οικουμενικήν Κίνησιν.
3. Η σημασία και η συμβολή του συνόλου της Ορθοδόξου συμμετοχής εν τη κατευθύνσει της Οικουμενικής σκέψεως και δράσεως.

VI. Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΕΝ ΤΩ ΚΟΣΜΩ

Α. Μελέτη και εξεύρεσις των πρακτικών μέσων, διά των οποίων δέον, όπως ενισχυθή μεταξύ των Ορθοδόξων Λαών ο Ορθόδοξος Χριστιανικός Πολιτισμός υφ'όλας τας εκδηλώσεις αυτού.

Β. Διάδοσις της διδασκαλίας του Ευαγγελίου ανά τον Κόσμον κατά την Ορθόδοξον Παράδοσιν.

Γ. Συμβολή των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών εις επικράτησιν των Χριστιανικών Ιδεωδών της Ειρήνης, της Ελευθερίας, της Αδελφωσύνης και της Αγάπης μεταξύ των Λαών.

Δ. Ανάπτυξις του έθους των Ορθοδόξων οδοιποριών προς τα εκασταχού ιερά Προσκυνήματα¹.

Αποφάσεις της Γ' εν Ρόδω Πανορθόδοξου Διασκέψεως, 1964

1. Η Αγία ημών Ορθόδοξος Εκκλησία διακηρύττει, ότι επιθυμεί πάντοτε τας μεθ' όλων των Χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών αγαθάς σχέσεις, επ' οικοδομή της ενότητος των χριστιανών εν τη Μια, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία του Κυρίου, κατά το ρήμα Αυτού 'ίνα πάντες έν ώσιν'².
2. Εν τω πνεύματι τούτω, η Α' εν Ρόδω Πανορθόδοξος Διάσκεψις απεφάνθη υπέρ της εν αγάπη Χριστού καλλιεργείας των διαχριστιανικών σχέσεων, η δε Β' εν Ρόδω Πανορθόδοξος Διάσκεψις απεφάσισε κατ' αρχήν, ίνα προτείνη τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία Διάλογον επί ίσοις όροις.
3. Η Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις επαναλαμβάνει την ήδη εκπεφρασμένην περί του θέματος τούτου του Διαλόγου επιθυμίαν της Ορθοδόξου Εκκλησίας, μελετήσασα δε τα επί μέρους τούτου, διεπίστωσεν, ότι προς καρποφόρον έναρξιν ενός πραγματικού Θεολογικού Διαλόγου παρίσταται η ανάγκη της δεούσης προπαρασκευής και της δημιουργίας των καταλλήλων συνθηκών.
4. Τούτο δεν σημαίνει, ότι εκάστη των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών δεν είναι ελευθέρα, ίνα εξακολουθή, εξ εαυτής και ουχί εξ ονόματος συνόλης της Ορθοδοξίας, καλλιεργούσα αδελφικάς σχέσεις μετά της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, εν τη πεποιθήσει, ότι τοιουτοτρόπως δύνανται, όπως εξουδετερωθώσι βαθμιαίως αι νυν υφιστάμεναι δυσχέρειαι.
5. Επί τω σκοπώ τούτω και προς καλλιτέραν εξυπηρέτησιν της ιεράς ταύτης υποθέσεως, η Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις υποβάλλει ταις κατά τόπους Ορθοδόξοις Εκκλησίαις ημών την ευχήν, όπως μελετήσωσι τα καθ' έκαστα του θέματος του Διαλόγου τούτου από Ορθοδόξου πλευράς, ανταλλάσσωσι δε

¹ «Απόστολος Βαρνάβας», τεύχος 3, σελ. 93 – 98, Λευκωσία, 1963.

² Ιωάννου 17,21.

μεταξύ αυτών τα πορίσματα των μελετών αυτών και πάσαν άλλην σχετικήν πληροφορίαν.

6. Ως προς το θέμα της συνεχίσεως των θεολογικών συζητήσεων μεταξύ της ημετέρας Ορθοδόξου Εκκλησίας και της Αγγλικανικής Εκκλησίας, η Γ΄ Πανορθόδοξος Διάσκεψις αποφασίζει:

α. την άμεσον σύστασιν Διορθοδόξου Θεολογικής Επιτροπής εξ ειδικών θεολόγων, εξ ενός μέχρι τριών, κατ' ανώτατον όριον, εξ εκάστης Ορθοδόξου Εκκλησίας, διοριζομένων υπό των οικείων Εκκλησιών.

β. την κατ' αρχήν αποδοχήν ως Καταλόγου συζητήσεων θεμάτων τον υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου, επί τη βάσει των μέχρι τούδε γενομένων συζητήσεων, καταρτισθέντα τοιούτον,

γ. την έγκαιρον, προ της ενάρξεως των θεολογικών μετά των Αγγλικανών συζητήσεων, προπαρασκευήν της Διορθοδόξου ταύτης Επιτροπής, εν τόπω και χρόνω ορισθησομένω κατόπιν κοινής συνεννοήσεως των επί μέρους Ορθοδόξων Εκκλησιών, και

δ. τον καθορισμόν της ημερομηνίας ενάρξεως των διμερών θεολογικών συζητήσεων, κατόπιν κοινής συνεννοήσεως μεταξύ Ορθοδόξου Εκκλησίας και Αγγλικανικής.

7. Ως προς το θέμα της συνεχίσεως των θεολογικών συζητήσεων μεταξύ της ημετέρας Εκκλησίας και της Παλαιοκαθολικής Εκκλησίας, η Γ΄ Πανορθόδοξος Διάσκεψις αποφασίζει:

α. την άμεσον σύστασιν Διορθοδόξου Θεολογικής Επιτροπής, εξ ειδικών Θεολόγων, ο αριθμός και τα πρόσωπα των οποίων θα καθορισθώσιν από κοινής συνεννοήσεως μεταξύ των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών.

β. την υπ' αυτής συστηματικήν προπαρασκευήν των Ορθοδόξων θέσεων εν ταις μελλούσαις θεολογικάς συζητήσεσιν, επί τη βάσει των Συμβολικών, Δογματικών και Λειτουργικών κειμένων της Παλαιοκαθολικής Εκκλησίας, του άχρι τούδε συγκεντρωθέντος υλικού και των αποτελεσμάτων των προγενεστέρων σχετικών συζητήσεων, και

γ. την έναρξιν των μετά της αντιστοίχου Θεολογικής Επιτροπής της Παλαιοκαθολικής Εκκλησίας συζητήσεων, κατόπιν κοινής των Εκκλησιών συνεννοήσεως εκατέρωθεν»³.

Δ΄ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΓΕΝΕΥΗΣ, 1968

Απόφαση για Διάλογο της Ορθόδοξης Εκκλησίας μετά της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.

Εν πρώτοις εγένοντο ωρισμέναι διαπιστώσεις επί των σημειωθείσών, από της Γ΄ Πανορθοδόξου Διασκέψεως της Ρόδου και εφεξής, θετικών εξελίξεων εν ταις σχέσεσι μεταξύ των δύο Εκκλησιών, και ανεγνωρίσθη, συμφώνως και προς τα εν ταις Γενικάς Συνελεύσεσι λεχθέντα υπό τινων Αντιπροσωπειών, ότι διά των σχέσεων τούτων εδημιουργήθη εποικοδομητική εν πολλοίς ατμόσφαιρα μεταξύ των δύο Εκκλησιών.

Διεπιστώθη όμως εκ παραλλήλου, ότι ενιαχού του Ορθοδόξου κόσμου εσημειώθησαν και ωρισμέναι τινές εκδηλώσεις από Ρωμαιοκαθολικής πλευράς, αίτινες και εφείλκυσαν την προσοχήν των μελών της ημετέρας Επιτροπής, κυρίως από της πλευράς των δυναμένων να έχωσιν αυτά επιπτώσεων επί των περαιτέρω αδελφικών σχέσεων, των απαραίτητων διά τον Θεολογικόν Διάλογον και ανακοπτουσών την άμεσον ανάληψιν του Διαλόγου τούτου.

³ Ανδρέα Μητσίδη, Η Γ΄ εν Ρόδω Πανορθόδοξος Διάσκεψις, «Απόστολος Βαρνάβας», τεύχος 5, σελ. 152 – 153, Λευκωσία, 1965

Η ημετέρα Επιτροπή, υπό το φως των διαπιστώσεων τούτων και πιστή προς το πνεύμα των αποφάσεων των προγενεστέρων Πανορθόδοξων Διασκέψεων της Ρόδου, μετά την γενομένην οικοδομητικήν συζήτησιν, συνεφώνησε επί των εξής βασικών σημείων:

α) Όπως συνεχισθώσιν αι εκατέρωθεν, ήτοι μεταξύ των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, επαφαί και εκδηλώσεις αδελφικής αγάπης και αμοιβαίου σεβασμού, προς τελικήν υπερπήδησιν των υφιστάμενων δυσχερειών δι' ένα καρποφόρον Θεολογικόν ή θεωρητικόν διάλογον.

β) Όπως γένηται ταις επί μέρους Ορθοδόξοις Εκκλησίαις σύστασις περί της συνεχίσεως της περαιτέρω συστηματικής προπαρασκευής του Θεολογικού ή Θεωρητικού τούτου Διαλόγου μετά της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, και

γ) Όπως το θέμα τούτο της μελέτης των επί μέρους του Διαλόγου τούτου γένηται παρ' εκάστη Ορθοδόξω Εκκλησία διά των καταλληλοτέρων μέσων και μεθόδων θεολογικής μελέτης, εξακολουθώσι δε αι Εκκλησίαι ανταλλάσσουναι μεταξύ αλλήλων τα πορίσματα των μελετών αυτών, ως και πάσαν άλλην σχετικήν πληροφορίαν.

Ε' Απόφαση για Διάλογο της Ορθοδόξου Εκκλησίας μετά της Αγγλικανικής Εκκλησίας.

Η Επιτροπή ημών, εξετάσασα το θέμα του Διαλόγου μεταξύ Αγγλικανών και Ορθοδόξων υπό το φως των γενομένων και αποφασισθέντων εν τη Βελιγραδίω από της 1^{ης} μέχρι και της 15^{ης} Σεπτεβρίου 1966 συνελευσθήσεται Διορθόδοξω Θεολογική Επιτροπή και ενώπιον των έκτοτε εξελίξεων, αποφασίζει, όπως:

α) Την προπαρασκευήν του Διαλόγου συνεχίση η ήδη διωρισμένη οικεία Διορθόδοξος Θεολογική Επιτροπή, ανασυγκροτούμενη και συμπληρουμένη διά πλειόνων ειδικών θεολόγων, ως Συνεχιστική Διορθόδοξος Θεολογική Επιτροπή.

β) Όταν επιστή ο καιρός της ενάρξεως του Διαλόγου μετά της αντιστοίχου Αγγλικανής Θεολογικής Επιτροπής, εν ή δέον όπως αντιπροσωπεύονται πάσαι αι εν τη Αγγλικανική Εκκλησία σχολαί σκέψεως (Schools of thoughts) και μερίδες (Υψηλή, Χαμηλή και Ευρεία Εκκλησία), προ πάσης άλλης συζητήσεως διευκρινισθώσιν:

1. Ο τρόπος, καθ' όν η Αγγλικανή Εκκλησία εννοεί την εν τη πίστει ένωσιν αυτής μετά της Ορθοδόξου Εκκλησίας.
2. Αν είναι δυνατή η ένωσις της Αγγλικανής Εκκλησίας μετά της Ορθοδόξου κατόπιν της Intercommunio, την οποίαν η Αγγλικανή Εκκλησία απεφάσισε και ασκεί μεθ' ωρισμένων Λουθηρανών και μετά των Ομολογιών των περιλαμβανομένων εις το ουτως καλούμενον South Indian Scheme.
3. Ο τρόπος, καθ' αι επί των θεμάτων του Διαλόγου ληφθησόμεναι αποφάσεις θα καταστώσιν υποχρεωτικά δι' ολόκληρον την Αγγλικανικήν Κοινωνίαν, και
4. Το κύρος, όπερ έχουσι τα 39 Άρθρα και το Κοινόν Ευχολόγιον εν τη Αγγλικανική Κοινωνία Εκκλησιών.

γ) Εν συνεχεία προς όσα εγένοντο εν Βελιγραδίω υπό της οικείας Διορθοδόξου Θεολογικής Επιτροπής, όπως

1) Αποσταλώσιν υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου εις τας κατά τόπους Ορθοδόξους Εκκλησίας τα σχετικά έγγραφα των μέχρι τούδε γενομένων επαφών μεταξύ Αγγλικανών και Ορθοδόξων, ήτοι εν Λάμπεθ 1930 και 1931, εν Βουκουρεστίω 1935, εν Σόφια και Αθήναις 1940, και εν Μόσχα 1956, προς γνώσιν και ολοκλήρωσιν των Αρχείων αυτών.

2) Γένηται σύστασις τη Διορθόδοξω Θεολογική Επιτροπή, όπως ανατεθή εις ειδικούς θεολόγους η μελέτη και εισήγησις επί πάντων των θεμάτων των αναγεγραμμένων εις τας τέσσαρας κατηγορίας θεμάτων της εκθέσεως της

Επιτροπής, της συνελθούσης εν Βελιγραδίω, αιρομένης πάσης διακρίσεως μεταξύ αυτών.

ΣΤ'. Απόφαση για Διάλογο της Ορθοδόξου Εκκλησίας μετά της Παλαιοκαθολικής Εκκλησίας

Ως προς τους Παλαιοκαθολικούς η Επιτροπή ημών φρονεί, ότι δέον ίνα ακολουθηθώσιν αι αποφάσεις της εν Βελιγραδίω κατά το αυτό χρονικόν διάστημα από της 1^{ης} μέχρι 15^{ης} Σεπτεβρίου 1966 συνελθούσης Διορθόδοξου θεολογικής Επιτροπής επί του Διαλόγου μετά της Παλαιοκαθολικής και της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Ούτω α) Όπως τον Διάλογον εξακολουθήση προπαρασκευάζουσα η ήδη διωρισμένη οικεία Διορθόδοξος Θεολογική Επιτροπή, ανασυγκροτουμένη δι' ειδικών θεολόγων, ως Συνεχιστική Διορθόδοξος Θεολογική Επιτροπή, αυτή διεξάγουσα και τον Διάλογον, όταν ο καιρός επιστή.

β) Επειδή οι Παλαιοκαθολικοί, εις τας γενομένας μέχρι τούδε, από των Ενωτικών Συνεδρίων της Βόννης των ετών 1874 και 1875 μέχρι της Συνδιασκέψεως της Βόννης του 1931, θεολογικάς συζητήσεις μετά των Ορθοδόξων δεν ενεφάνισαν εν τισι σταθεράν διδασκαλίαν, ουδ' επληροφόρησαν πλήρως τους Ορθοδόξους επί του συνόλου της διδασκαλίας αυτών, όπως παρακληθή υπό του Οικουμενικού Πατριάρχου ο Αρχιεπίσκοπος Ουτρέχτης να αποστείλῃ ἢ να υποδείξῃ τα δογματοσυμβουλευτικού χαρακτήρος κείμενα αυτών, ζητηθῇ δε, ίνα οι Παλαιοκαθολικοί συντάξωσιν, ει δυνατόν, και σαφή τινά και ακριβή και επίσημον ομολογίαν της πίστεως αυτών εκδιδομένην και υπογραφομένην.

γ) Όπως τα δογματοσυμβουλευτικού χαρακτήρος κείμενα ταύτα υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου τεθώσιν υπ' όψιν των αναλαβόντων ήδη την μελέτην και σύνταξιν εισηγητικών εκθέσεων επί των σημείων της χριστιανικής διδασκαλίας, εφ' ων διεπιστώθη διαφωνία των Παλαιοκαθολικών προς την Ορθόδοξον Εκκλησία, ἢ ασάφεια εν τη εκθέσει της διδασκαλίας αυτών.

δ) Όπως προτραπώσιν οι αναλαβόντες την σύνταξιν τοιούτων εισηγητικών εκθέσεων θεολόγοι, όπως επισπεύσωσι την εργασία αυτών, αποστέλλοντες τας μελέτας αυτών τω Γραμματεύοντι Μέλει της Επιτροπής, και

ε) Όπως κατά την έναρξιν του Διαλόγου εν συναντήσῃ των επί τούτῳ Επιτροπών Παλαιοκαθολικής και Διορθόδοξου, και προ της εισόδου εις τας συζητήσεις επί των επί μέρους θεμάτων, διευκρινισθῇ αν η εν έτει 1931ῳ μεταξύ Παλαιοκαθολικής και Αγγλικανής Εκκλησίας συναφθείσα συμφωνία περί μυστηριακής κοινωνίας, ως και επέκτασις της κοινωνίας ταύτης της Παλαιοκαθολικής Εκκλησίας προς την αυτόνομον Εκκλησίαν των Φιλιππίνων και τας μεταρρυθμισμένας Εκκλησίας της Πορτογαλλίας και της Ισπανίας, αίτινες εν τῷ εαυτών μέρει ευρίσκονται εν κοινωνία μετά διαφόρων άλλων Προτεσταντικών Εκκλησιών και Κοινοτήτων, ων τινές απορρίπτουσι και θεμελιώδη εισέτι δόγματα της χριστιανικής πίστεως, δεν αποτελή εμπόδιον ανυπερβλήτον διά την ένωσιν των Εκκλησιών Παλαιοκαθολικής και Ορθοδόξου.

Ζ'. Απόφαση για Διάλογο της Ορθοδόξου Εκκλησίας μετά των Μεταχαλκηδονίων Εκκλησιών.

Σχετικώς προς τον Διάλογον μεταξύ της Ορθοδόξου Εκκλησίας και των Μεταχαλκηδονίων Εκκλησιών της Ανατολής, η Επιτροπή ημών αποφασίζει:

α) Όπως ο Διάλογος ούτος πραγματοποιηθῇ, εφ' όσον ανταποκρίνεται απολύτως αφ' ενός μεν προς την ήδη πανορθόδοξως εκφρασθείσαν σχετικήν επιθυμίαν (Α' Πανορθόδοξος Διάσκεψις 1961, Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις 1964, Απαντήσεις των

Προκαθημένων των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών εις τα από 9^{ης} Ιουνίου 1965, αριθμ. Πρωτ. 389, σχετικά σεπτά Γράμματα του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Αθηναγόρου του Α΄), αφ' ετέρου δε εις κατ' επανάληψιν επίσης εκφρασθείσαν ομόθυμον έφεσιν των αρχαίων τούτων Ανατολικών Εκκλησιών προς ένωσην μετά της Ορθοδοξίας (Διάσκεψις των Εκκλησιών τούτων εν Αδδίς Αμπέμπα κατά Ιανουάριον του 1965).

β) Όπως την προπαρασκευήν του Διαλόγου τούτου από Ορθοδόξου μεν πλευράς αναλάβη επί τούτω συνιστωμένη Διορθόδοξος Θεολογική Επιτροπή, κατά το παράδειγμα των συσταθεισών τοιούτων διά τους Διαλόγους Ορθοδοξο-Αγγλικανικών και Ορθοδοξο-Παλαιοκαθολικών, ής τα μέλη να υποδειχθώσιν εξ ειδικών θεολόγων υπό των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών, από της πλευράς δε των Μεταχαλκηδονίων Εκκλησιών Επιτροπή Διανατολική.

γ) Όπως η επί του Διαλόγου τούτου Διορθόδοξος Θεολογική Επιτροπή προβή:

1. Εις διευκρίνισιν των κοινών σημείων πίστεως, και
2. Εις τον καταρτισμόν καταλόγου των υφισταμένων διαφορών μεταξύ της Ορθοδόξου Εκκλησίας και των περί των πρόκειται Μεταχαλκηδονίων Εκκλησιών της Ανατολής, διαφορών δογματικών, κανονικών, λειτουργικών και άλλων, και την σύνταξιν δι' ειδικών θεολόγων μελετών επί των εφ' ων αι διαφοραί αναφέρονται σημείων της χριστιανικής πίστεως, και ιδία των αναφερομένων εις το Χριστολογικόν δόγμα, το κύρος των επτά Οικουμενικών Συνόδων και την διευθέτησιν της συνυπάρξεως εν τω αυτώ κλίματι πλειόνων Πατριαρχών.

δ) Όπως εις περίπτωσιν καθ' ήν ήθελον κριθή ως επαρκείς αι κεχωρισμένως γενόμεναι θεολογικά προπαρασκευαστικά εργασία, διά κοινής συνεννοήσεως και συμφωνίας μεταξύ της Ορθοδόξου Εκκλησίας και των Ανατολικών τούτων Εκκλησιών συναντηθώσιν αι δύο Επιτροπαί, Διορθόδοξος και Διανατολική, προς από κοινού εν διαλόγω μελέτην των εκατέρωθεν θέσεων, και, εν περιπτώσει συμφωνίας, κατάρτισιν σχεδίου ενώσεως, υποβληθησομένου εισηγητικώς ταις εκατέρωθεν Εκκλησίαις.

Η'. Απόφαση για Διάλογο της Ορθοδόξου Εκκλησίας μετά των Λουθηρανών.

α) Θεωρεί ως λυσιτελή την έναρξιν αμοιβαίων επαφών μεταξύ Ορθοδόξων και Λουθηρανών, προς δημιουργίαν αγαθών σχέσεων και προλείανσιν εδάφους.

β) Φρονεί μεν, ότι ο Διάλογος ούτος δέον ίνα διεξαχθή μεταξύ της Ορθοδόξου Εκκλησίας και της Παγκοσμίου Λουθηρανικής Ομοσπονδίας, θεωρεί όμως ευκατίον, όπως προηγουμένως επιδιωχθή και επέλθη συμφωνία τις και ένωσις προς αλλήλας των μεγαλύτερων και συντηρητικωτέρων Πρετεσταντικών Λουθηρανικών Μερίδων.

γ) Επίσης θεωρεί αναγκαίον, όπως, προς προπαρασκευήν του Διαλόγου, από τούδε ανατεθή εις ειδικούς ορθοδόξους θεολόγους η μελέτη των προβλημάτων, τα οποία ενδέχεται να εμφανίση ο διάλογος ούτος, και

δ) Προτείνει, όπως, όταν ταύτα θα έχωσι συντελεσθή, συσταθή ειδική Διορθόδοξος Θεολογική Επιτροπή, ίνα αύτη προετοιμάση τα εν τοις επί μέρους και εν καιρώ διεξαγάγη τον Διάλογον.

Επί δε των μετά των ετεροδόξων Διαλόγων γενικώς, απεφασίσθη, όπως:

α) Από τούδε μηδεμία γένηται μεμονομένη θεολογική διαπραγμάτευσις, επί τω σκοπώ επιτεύξεως συμφωνίας, μεταξύ οιασδήποτε ετεροδόξου Ομολογίας και οιασδήποτε των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών, μη αποκλειομένων διά τούτου, ως εικός, των άλλης φύσεως επαφών μεταξύ ετεροδόξων και Ορθοδόξων Θεολόγων και αντιπροσώπων των Ορθοδόξων Εκκλησιών, άπαν δε το

περιεχόμενον των τοιούτων επί μέρους επαφών διαβιβάζεται τη οικεία Επιτροπή, προς ενημέρωσιν.

β) Προς διοργάνωσιν, εντός των πλαισίων της καθ' ημάς εκκλησιαστικής τάξεως, της ευχερεστερας λειτουργίας των ειδικών Διορθοδόξων Θεολογικών Επιτροπών επί των Διαλόγων, όπως αύται λειτουργούσιν εφεξής κατά τον ακόλουθον τρόπον:

1. Από τούδε, το πρώτον, αι Επιτροπαί αύται συγκληθώσιν υπό του Οικουμενικού Πατριάρχου κατόπιν συνεννοήσεως μετά των Προκαθημένων των επί μέρους Ορθοδόξων Εκκλησιών, δοθή δε υπό του Οικουμενικού Πατριάρχου εξουσιοδότησις εις τον Πρόεδρον εκάστης Επιτροπής, όπως συγκαλή εφεξής, κατά τας παρουσιαζομένας ανάγκας, εκάστοτε, την υπό την προεδρίαν αυτού Επιτροπήν εις συνεδρίαν.
2. Άπαντα τα κείμενα και έγγραφα εκάστης περιόδου εργασίας εκάστης Επιτροπής διαβιβάζονται υπό του Γραμματέυοντος Μέλους Αυτής προς τους Αρχιγραμματείς των επί μέρους Εκκλησιών, προς ενημέρωσιν αυτών.
3. Μετά την ολοκλήρωσιν και αποπεράτωσιν του έργου εκάστης Επιτροπής άπαν το πόρισμα της εργασίας αυτής διαβιβάζεται, ως ανωτέρω, ταις επί μέρους Εκκλησίαις, ο δε Πρόεδρος της Επιτροπής υποβάλλη τω Οικουμενικώ Πατριάρχη ότι η Επιτροπή απεπεράτωσε το έργον αυτής και είναι ετοιμή προς έναρξιν του Διαλόγου μετά της αντιστοίχου Επιτροπής της ετεροδόξου Εκκλησίας. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης, κατόπιν συνεννοήσεως μετά των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών, αποφασίζει περί της ενάρξεως του Διαλόγου.
4. Επειδή πρόκειται ουχί περί εκκλησιαστικών, αλλά περί τεχνικών Θεολογικών Επιτροπών, εκάστη εξ αυτών εκλέγη τον Πρόεδρον και τον Γραμματέα αυτής εκ του σώματος αυτής δι' όλον το διάστημα των εργασιών αυτής.

γ) Μετά την αισίαν λήξιν οιουδήτινος εκ των μετά των ετεροδόξων Διαλόγου και προ της επισήμου εκκλησιαστικής διακηρύξεως και ιεροτελεστικής επισφραγίσεως της ενώσεως μετά της οικείας Εκκλησίας, δημοσιεύονται και κυκλοφορώσιν, ευρύτατα πάντα τα θεολογικά πορίσματα και εν γένει εισηγήσεις, δι' ων επείσθησαν αι εκατέρωθεν Εκκλησιαστικά Αρχαί προς ένωσιν, ώστε να λάβωσι τούτων γνώσιν ου μόνον σύμπασα η Ιεραρχία, αλλά και το πλήρωμα αμφοτέρων των Εκκλησιών, και η ένωσις επέλθη ως καρπός ομοφώνου και ομοθύμου συναινέσεως και συγκαταθέσεως Κλήρου και Λαού»⁴.

Γ' ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ, ΓΕΝΕΥΗ, 1986⁵

Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας πρὸν τον λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον

1. Η Ορθόδοξος Εκκλησία ανέκαθεν ήτο εύνους και θετικώς διατεθειμένη προς πάντα διάλογον τόσον διά θεολογικούς, όσον και διά ποιμαντικούς λόγους. Κατά τα τελευταία έτη η Ορθόδοξος Εκκλησία εχώρησε πράγματι εις

⁴ Βλέπε περισσότερα, Ανδρέα Μιτσίδη, Η εν Γενεύη Πανορθόδοξος Διάσκεψις, «Απόστολος Βαρνάβας», τεύχος 7, σελ. 247 – 249, 1968. Τεύχος 9, σελ. 291 – 300, 1968. Τεύχος 11, σελ. 355 – 361, 1968. Τεύχος 1, σελ. 35 – 45, 1969 και τεύχος 3, σελ. 107 – 113, 1969, Λευκωσία.

⁵ Σημ.: Καίτοι η Β' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις ώρισε, ότι αι μέχρι της συγκλήσεως της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου λαμβανόμεναι υπό των Προσυνοδικών Πανορθοδόξων Διασκέψεων αποφάσεις «δεν έχουσι κανονικήν ισχύν προ της επ' αυτών αποφάνσεως της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου», όμως, λόγω της φύσεως του θέματος, κρίνεται υπό της παρούσης Διασκέψεως, ότι αι αύτω λαμβανόμεναι εισηγητικά αποφάσεις δύνανται να έχουν άμεσον εφαρμογήν.

θεολογικόν διάλογον μετά πλείστων χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών, εν τη πεποιθήσει ότι διά του διαλόγου δίδει δυναμικήν μαρτυρίαν των πνευματικών αυτής θησαυρών προς τους εκτός αυτής, με αντικειμενικόν σκοπόν την προλείανσιν της οδού της οδηγούσης προς την ενότητα.

2. Η Ορθόδοξος Εκκλησία, ως ούσα η Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία, έχει πλήρη συνείδησιν της ευθύνης αυτής διά την ενότητα του χριστιανικού κόσμου, αναγνωρίζει την πραγματικήν ύπαρξιν όλων των χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών, αλλά και πιστεύει, ότι αι προς ταύτας σχέσεις αυτής πρέπει να στηρίζονται επί της υπ' αυτών όσον ένε-στι ταχυτέρας και αντικειμενικωτέρας αποσαφηνίσεως του όλου εκκλη-σιολογικού θέματος και ιδιαιτέρως της γενικωτέρας παρ' αυτάς διδασκα-λίας περί μυστηρίων, χάριτος, ιερωσύνης και αποστολικής διαδοχής. Οι σύγχρονοι διμερείς θεολογικοί διάλογοι της Ορθοδόξου Εκκλησίας εκ-φράζουν κατά τρόπον αυθεντικόν την συνείδησιν ταύτην της Ορθοδοξίας.
3. Βεβαίως, η Ορθόδοξος Εκκλησία, διαλεγόμενη μετά των λοιπών Χριστιανών, δεν παραγνωρίζει τας δυσκολίας του τοιούτου εγχειρήματος, κατανοεί όμως ταύτας εν τη πορεία προς την κοινήν παράδοσιν της αρχαίας αδιαιρέτου Εκκλησίας και επί τη ελπίδι ότι το Άγιον Πνεύμα, όπερ όλον συγκροτεί τον Θεσμόν της Εκκλησίας, θα αναπληρώση τα ελλείποντα. Εν τη εννοία ταύτη η Ορθόδοξος Εκκλησία εις τους θεολογικούς διαλόγους δεν στηρίζεται μόνον εις τας ανθρωπίνας δυνάμεις των διεξαγόντων τους Διαλόγους, αλλ' απεκδέχεται και την επιστασίαν του Αγίου Πνεύματος εν τη χάριτι του Κυρίου, ευχηθέντος «ίνα πάντες εν ώσιν»⁶. Οι σύγχρονοι διμερείς θεολογικοί διάλογοι, κηρυχθέντες υπό Πανορθόδοξων Διασκέψεων, εκφράζουν την ομόθυμον απόφασιν πασών των κατά τόπους αγιωτάτων Ορθοδόξων Εκκλησιών, αι οποίαι έχουν ύψιστον χρέος να συμμετέχουν ενεργώς και συνεχώς εις την διεξαγωγήν αυτών, ίνα μη παρακωλύηται η ομόφωνος μαρτυρία της Ορθοδοξίας προς δόξαν του εν Τριάδι Θεού. Εν η περιπτώσει Εκκλησία τις ήθελεν αποφασίσει να μη ορίση εκπροσώπους αυτής εις τινα Διάλογον ή συνέλευσιν Διαλόγου, εάν η απόφασις αύτη δεν είναι πανορθόδοξος, ο Διάλογος συνεχίζεται. Προ της ενάρξεως του Διαλόγου ή της συνελεύσεως αντιστοίχως η απουσία Εκκλησίας τινός δέον όπως συζητηθή οπωσδήποτε υπό της Ορθοδόξου Επιτροπής του Διαλόγου προς έκφρασιν της αλληλεγγύης και της ενότητος της Ορθοδόξου Εκκλησίας.
4. Τα προβλήματα, τα οποία ανακύπτουν κατά τας θεολογικάς συζητήσεις των Μικτών Θεολογικών Επιτροπών δεν συνιστούν πάντοτε επαρκή αιτιολόγησιν μονομερούς ανακλήσεως των αντιπροσώπων αυτής ή και ορι-στικής διακοπής της συμμετοχής αυτής υπό τινος κατά τόπον Ορθοδόξου Εκκλησίας. Η αποχώρησις εκ του Διαλόγου Εκκλησίας τινός δέον όπως κατά κανόνα αποφεύγεται, καταβαλλομένων των δεουσών διορθοδόξων προσπαθειών διά την αποκατάστασιν της αντιπροσωπευτικής ολοκληρίας της εν τω διαλόγω τούτω ορθοδόξου Θεολογικής Επιτροπής.

⁶Ιω. 17, 21.

5. Η κατά την διεξαγωγή των Θεολογικών Διαλόγων ακολουθούμενη μεθοδολογία αποσκοπεί εις τε την λύσιν των παραδεδομένων θεολογικών διαφορών ή των τυχόν νέων διαφοροποιήσεων και εις την αναζήτησιν των κοινών στοιχείων της χριστιανικής πίστεως, προϋποθέτει δε την σχετικήν πληροφόρησιν του πληρώματος της Εκκλησίας επί των διαφόρων εξελίξεων των Διαλόγων. Εν περιπτώσει αδυναμίας υπερβάσεως συγκεκριμένης τινός θεολογικής διαφοράς ο Θεολογικός Διάλογος συνεχίζεται, καταγραφομένης της διαπιστωθείσης επί του συγκεκριμένου θέματος θεολογικής διαφωνίας και ανακοινουμένης της διαφωνίας ταύτης προς πάσας τας κατά τόπους Ορθοδόξους Εκκλησίας διά τα εφεξής δέοντα γενέσθαι.
6. Είναι ευνόητον, ότι κατά την διεξαγωγή των Θεολογικών Διαλόγων κοινός πάντων σκοπός είναι η τελική αποκατάστασις της εν τη ορθή πίστει και τη αγάπη ενότητος. Οπωσδήποτε όμως αι υφιστάμεναι θεολογικά και εκκλησιολογικά διαφοραί επιτρέπουν ποιάν τινα ιεράρχησιν ως προς τας υφισταμένας δυσχερείας διά την πραγμάτωσιν του πανορθόδοξως τεθειμένου σκοπού. Η ετερότης των προβλημάτων εκάστου διμερούς Διαλόγου προϋποθέτει διαφοροποιήσιν μεν της τηρηθησομένης εν αυτώ μεθοδολογίας, αλλ' ουχί και διαφοροποιήσιν σκοπού, διότι ο σκοπός είναι ενιαίος εις πάντας τους Διαλόγους.
7. Εν τούτοις, επιβάλλεται, εν περιπτώσει ανάγκης, όπως αναληφθή προσπάθεια συντονισμού του έργου των διαφόρων Διορθόδοξων Θεολογικών Επιτροπών, τοσούτω μάλλον όσο η υπάρχουσα άρρηκτος οντολογική ενότης της Ορθόδοξου Εκκλησίας πρέπει να αποκαλύπτεται και εκδηλούται και εν τω χώρῳ τούτῳ των Διαλόγων.
8. Η περάτωσις οιοδήποτε επισήμως κηρυχθέντος Θεολογικού Διαλόγου συντελείται διά της ολοκληρώσεως του έργου της αντιστοίχου Μικτής Θεολογικής Επιτροπής, οπότε ο Πρόεδρος της Διορθόδοξου Επιτροπής υποβάλλει έκθεσιν προς τον Οικουμενικόν Πατριάρχην, ο οποίος, εν συμφωνία και μετά των Προκαθημένων των κατά τόπους Ορθόδοξων Εκκλησιών, κηρύσσει την λήξιν του Διαλόγου. Ουδείς διάλογος θεωρείται περατωθείς πριν ή κηρυχθή λήξας διά τοιαύτης πανορθόδοξου αποφάνσεως.
9. Η μετά την τυχόν επιτυχή ολοκλήρωσιν του έργου Θεολογικού τινος Διαλόγου πανορθόδοξος απόφασις διά την αποκατάστασιν της εκκλησιαστικής κοινωνίας δέον όπως ερείδεται επί της ομοφωνίας πασών των κατά τόπους Ορθόδοξων Εκκλησιών.

α. Ο Διάλογος μετά των Αγγλικανών.

Η Γ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις κρίνει ικανοποιητικόν το μέχρι σήμερον επιτελεσθέν έργον υπό της Μικτής Θεολογικής Επιτροπής επί του Διαλόγου μεταξύ των Εκκλησιών Ορθόδοξου και Αγγλικανικής, παρά τας υπό των Αγγλικανών εκδηλουμένας τάσεις υποβαθμίσεως του Διαλόγου. Συνετάχθησαν υπ' αυτής κοινά κείμενα επί θεμάτων τριαδολογικών και εκκλησιολογικών, ως και ζωής, λατρείας και παραδόσεως της Εκκλησίας.

Η Διάσκεψις παρατηρεί συνάμα, ότι η κατά το 1976 υπογραφείσα εν Μόσχα συμφωνία προς πρότασιν απαλείψεως του Filioque εκ του Συμβόλου της Πίστεως

δεν έτυχε ενισχύει ευρείας ανταποκρίσεως. Ομοίως, παρά τας εν Αθήναις (1978) και αλλαχού γενομένας συζητήσεις και Δηλώσεις των Ορθοδόξων ένα-ντίον της χειροτονίας των γυναικών, Εκκλησίαι τινές της Αγγλικανικής Κοινω-νίας συνέχισαν να προβαίνουν εις τοιαύτας χειροτονίας. Αι τάσεις αύται δύνα-νται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις εις την περαιτέρω πορείαν του Διαλόγου.

Σοβαράν δυσχέρειαν εις την ομαλήν διεξαγωγήν του Διαλόγου τούτου αποτελούν επίσης αι ελαστικά και ασαφείς εκκλησιολογικά προϋποθέσεις των Αγγλικανών, αι οποίαι θα ηδύναντο να σχετικοποιήσουν και το περιεχόμενον των συνυπογραφομένων κοινών θεολογικών κειμένων. Ανάλογος είναι και η δυσκολία, η προερχομένη εκ διαφόρων ακραίων διακηρύξεων ηγετικών στελεχών των Αγγλικανών εις θέματα πίστεως.

Περί του θεματολογίου του Διαλόγου ειδικώτερον, η Διάσκεψις συνιστά όπως τονίζεται η δυναμένη να υπάρχη συμφωνία επί δογματικών θεμάτων διαχωριζόντων τας δύο Εκκλησίας. Θα ηδύνάτο επίσης να ενταχθούν εις το θεματολόγιον και θέματα πνευματικότητας, ποιμαντικής μερίμνης και διακονίας διά τας ανάγκας του συγχρόνου κόσμου.

β. Ο Διάλογος μετά των Παλαιοκαθολικών

Η Γ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις εκφράζει την ικανοποίησιν αυτής διά την μέχρι τούδε πορείαν του μεταξύ των Εκκλησιών Ορθοδόξου και Παλαιοκαθολικής Θεολογικού Διαλόγου, ο οποίος βαίνει οσονούπω προς την ολοκλήρωσιν αυτού.

Έχουν ήδη συνταχθή και γίνει από κοινού δεκτά είκοσιν εν όλω κείμενα επί ισαρίθμων θεολογικών, χριστολογικών, εκκλησιολογικών, σωτηριολογικών, περί της Θεομήτορος καί τινων μυστηρίων θεμάτων, πρόκειται δε κατά την επομένην συνεδρίαν της Μικτής Θεολογικής Επιτροπής να εξετασθούν θέματα σχετικά με την μυστηριολογίαν και εσχατολογίαν, ως και αι προϋποθέσεις και αι συνέπειαι της εκκλησιαστικής κοινωνίας.

Η Διάσκεψις κρίνει, ότι διά την πληρεστέραν αξιολόγησιν του Διαλόγου τούτου, δεν θα έδει να αγνοηθούν τα εξής: (α) η διατήρησις της παλαιάς πράξεως της Παλαιοκαθολικής Εκκλησίας περί την μυστηριακήν κοινωνίαν μετά της Αγγλικανικής Εκκλησίας, ως επίσης και αι εν Γερμανία αναφανείσαι νεώτεραι τάσεις μυστηριακής κοινωνίας μετά της Ευαγγελικής Εκκλησίας, διότι αύται συρρικνώνουν την σπουδαιότητα των συνυπογραφομένων εν τω Διαλόγω κοινών εκκλησιολογικών κειμένων, και (β) αι δυσχέρειαι ενσωματώσεως και αναπτύξεως εις τον καθ' όλου βίον της Παλαιοκαθολικής Εκκλησίας της θεολογίας των συνυπογραφομένων κοινών θεολογικών κειμένων.

Τα δύο ταύτα θέματα δέον να αξιολογηθούν ως προς τας εκκλησιολογικάς και εκκλησιαστικάς συνεπείας αυτών υπό των αρμοδίων οργάνων της Ορθοδόξου Εκκλησίας, ούτως ώστε να καθορισθούν, ως οίόν τε τάχιον, αι εκκλησιαστικάί

προϋποθέσεις αποκαταστάσεως της μετά των Παλαιοκαθολικών εκκλησιαστικής κοινωνίας.

Η τυχόν επιτυχής περάτωση του Θεολογικού τούτου Διαλόγου θα έχη ευεργετικά αποτελέσματα διά την πορείαν και των άλλων Διαλόγων, διότι θα ενισχύση την αξιοπιστίαν αυτών.

γ. Ο Διάλογος μετά των Αρχαίων Ανατολικών Εκκλησιών.

Η Γ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις χαιρετίζει μετ' ιδιαιτέρας ικανοποιήσεως την πρό τινος έναρξιν του Διαλόγου τούτου και εξαίρει την επιλογήν της Χριστολογίας ως πρώτου προς εξέτασιν θέματος.

Αι προοπτικαί του εν λόγω Διαλόγου παρέχουν βασίμους ελπίδας, ότι θα ευρεθούν από κοινού λύσεις διά τα υφιστάμενα θέματα περί τον όρον της Δ' Οικουμενικής Συνόδου, εν αρρήκτω ενότητι και προς τας χριστολογικάς αποφάσεις των άλλων Οικουμενικών Συνόδων, τον τρόπον αποδοχής των Δ', Ε', ΣΤ' και Ζ' Οικουμενικών Συνόδων, την άρσιν των εκατέρωθεν επιβληθέντων αναθεμάτων, κλπ.

Ο Διάλογος ούτος θα ενισχύετο οπωσδήποτε διά της παραλλήλου μελέτης και αντιμετώπισεως των υπάρχοντων κοινών ποιμαντικών προβλημάτων, καθότι αμφότεραι αι οικογένειαι Εκκλησιών αφ' ενός μεν ζουν εις κοινόν δι' αυτάς περιβάλλον, αφ' ετέρου δε έχουν κοινάς εκκλησιαστικές προϋποθέσεις, αι οποίαι δύνανται να συμβάλουν εις την επίλυσιν τούτων.

δ. Ο Διάλογος μετά των Ρωμαιοκαθολικών.

Η Γ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις χαιρετίζει μεθ' ικανοποιήσεως τα γενόμενα εποικοδομητικά βήματα και διαδηλοί την θέλησιν και απόφασιν της Ορθοδόξου Εκκλησίας περί της συνεχίσεως του σπουδαίου τούτου Διαλόγου, όστις ωδήγησεν εις την σύνταξιν κοινού κειμένου επί του θέματος «Το Μυστήριον της Εκκλησίας και της Θείας Ευχαριστίας υπό το φως του Μυστηρίου της Αγίας Τριάδος» και εις την από κοινού μελέτην του θέματος «Πίστις, Μυστήρια και Ενότης της Εκκλησίας».

Αλλ' η ημετέρα Διάσκεψις επισημαίνει εκ παραλλήλου και την ύπαρξιν ωρισμένων θεματολογικών, μεθοδολογικών και άλλων προβλημάτων, τα οποία δυσχεραίνουν την ταχείαν και αποτελεσματικήν διεξαγωγήν και προώθησιν του Διαλόγου. Προς υπερπήδησιν κατά το δυνατόν των προβλημάτων τούτων και βελτίωσιν γενικώς των συνθηκών διεξαγωγής του Διαλόγου, η Διάσκεψις επιθυμεί να προβή εις ωρισμένας εισηγήσεις. Αυτονόητον είναι, ότι τα προτεινόμενα θα τύχουν της αποδοχής και της ετέρας πλευράς κατά την καθιερωμένην και από κοινού δεκτήν γενομένην διαδικασίαν διεξαγωγής του Διαλόγου.

Ως προς την θεματολογίαν, η Διάσκεψις εισηγείται την επιλογήν των εφεξής θεμάτων διά τον Διάλογον ουχί απλώς και μόνον εκ των «ενούντων» τας δύο

Εκκλησίας, αλλά και εκ των «χωριζόντων» αυτές, και ιδίως εκ του χώρου της Εκκλησιολογίας.

Ως προς την μεθοδολογίαν, η Διάσκεψις εισηγείται: (α) την ύπαρξιν κεχωρισμένων σχεδίων κειμένων, ενός ορθοδόξου και ενός ρωμαιοκαθολικού, εις την αρχήν και την βάσιν της όλης διεργασίας της υπό των Υποεπιτροπών συντάξεως της πρώτης μορφής των κοινών, κειμένων, (β) την διεξαγωγήν της ενδορθοδόξου κριτικής επί των υπό της Συντονιστικής Επιτροπής συντασσόμενων κοινών κειμένων εντός της Διορθοδόξου Επιτροπής, (γ) την καθιέρωσιν δύο, και ουχί ενός πρωτοτύπων κειμένων, ενός εις την ελληνικήν και ενός εις την γαλλικήν, και την μείζονα χρήσιν εν αυτοίς βιβλικής και πατερικής γλώσσης και ορολογίας, και (δ) την αποδοχήν των κοινών κειμένων εν εκάστη συνελεύσει της Μικτής Επιτροπής ουχί κατ' όνομα, αλλ' υπό των δύο Επιτροπών, ως επί ίσοις όροις συμβαλλομένων εις τον Διάλογον μερών.

Ειδικώτερον, προκειμένου να προαχθή απροσκόπτως ο Διάλογος ούτος, τυγχάνει απαραίτητον να γίνη συντόμως συζήτησις επί των δυσμενών επιπτώσεων, τας οποίας έχουν εις αυτόν ωρισμένα ακανθώδη θέματα, ως είναι η Ουνία και ο Προσηλυτισμός. Η ύπαρξις και η συνέχισις του αρνητικού εν τη ζωή των Εκκλησιών ημών γεγονότος της Ουνίας, τόσον υπό τας ιστορικές αυτής μορφάς, όσον και υπό τας συγχρόνους αυτής ενεργείας, καθώς και ο υπό οιανδήποτε μορφήν ασκούμενος Προσηλυτισμός, είναι πραγματικότητες απαράδεκτοι διά την Ορθοδοξίαν και καθίστανται παράγοντες αρνητικοί δυσχεραίνοντες την περαιτέρω πορείαν του Διαλόγου.

Εν τη προοπτική ταύτη προτείνομεν, όπως το γεγονός τούτο της Ουνίας και ο δι' αυτής ή και άλλως διενεργούμενος Προσηλυτισμός εξετασθούν ως μία εκκλησιολογική προτεραιότης του Διαλόγου ημών κατά τινα εκ των αμέσως προσεχών φάσεων αυτού. Ωσαύτως, εν όψει των αρνητικών διά την Ορθοδοξίαν και διά τον Διάλογον αυτής μετά της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας ποιμαντικών και άλλων συνεπειών της Ουνίας και του Προσηλυτισμού, προτείνομεν, όπως αναζητηθούν το ταχύτερον δυνατόν οι κατάλληλοι τρόποι εξευρέσεως των απαιτητών πρακτικών λύσεων.

ε. Ο Διάλογος μετά των Λουθηρανών.

Η Γ' Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις διαπιστοί μεθ' ικανοποιήσεως το γεγονός, ότι ο Διάλογος ήρξατο υπό καλούς οινούς και ότι οι διεξάγοντες τούτον επέλεξαν ως πρώτον θέμα προς εξέτασιν την Εκκλησιολογίαν, ήτις άπτεται κατά βάσιν των σημαντικωτέρων προβλημάτων και των εκ τούτων θεολογικών διαφορών.

Η Διάσκεψις ελπίζει, ότι τόσον κατά τας διμερείς συζητήσεις, όσον και κατά την επεξεργασίαν των κοινών κειμένων, θα δίδηται ίση έμφασις εις τε το ακαδημαϊκόν στοιχείον και εις το εκκλησιαστικόν τοιούτον. Αν και δυνάμεθα ήδη να προβλέψωμεν μελλοντικές δυσχερείας εις την διεξαγωγήν του διαλόγου, εν τούτοις ελπίζομεν, ότι θα καταστή συν Θεώ καρποφόρος και επωφελής.

στ. Ο Διάλογος μετά των Μετερρυθμισμένων.

Η Γ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις εύχεται, όπως ο υπο έναρξιν Θεολογικός Διάλογος της Ορθοδόξου Εκκλησίας μετά των Μετερρυθμισμένων άρξηται επισήμως και εξελιχθή εν πνεύματι θετικώ και δημιουργικώ. Εκφράζεται ωσαύτως η ελπίς, ότι ο Διάλογος ούτος θα επωφεληθή εκ της κτηθείσης πείρας κατά την διεξαγωγήν των άλλων Θεολογικών Διαλόγων, υιοθετών τα εξ αυτών θετικά συμπεράσματα και αποφεύγων την επανάληψιν των αρνητικών τοιούτων.

Η εύλογος ανησυχία ωρισμένων κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών διά την άσκησιν προσηλυτισμού υπό τινων Λουθηρανών και Μετερρυθμισμένων εις βάρος του ορθοδόξου πληρώματος δύναται να δημιουργήση περιπλοκάς και να δυσκολεύση την περαιτέρω πορείαν των διαλόγων τούτων.

Η παρατηρουμένη άλλωστε τάσις παρά τε τοις Λουθηρανοίς και τοις Μετερρυθμισμένοις διευρύνσεως της πράξεως χειροτονίας γυναικών αξιολογείται ως αρνητική εξέλιξις, η οποία σχετικοποιεί την αξιοπιστίαν των αντιστοίχων Διαλόγων. Ειδικώτερον, η Διάκεψις συνιστά την μελέτην του θέματος της χειροτο-νίας των γυναικών υπό διορθόδοξου επιτροπής, διά την προβολήν της επ' αυτού ορθοδόξου διδασκαλίας εις πάντας τους Διαλόγους μετά χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών, αι οποίαι προβαίνουν εις την χειροτονίαν γυναικών⁷.

Δ΄. Ορθόδοξος Εκκλησία και Οικουμενική Κίνησις

1. Η Ορθόδοξος Εκκλησία, εν τη βαθεία πεποιθήσει και εκκλησιαστική αυτοσυνειδησία ότι αποτελεί τον φορέα και δίδει την μαρτυρίαν της πίστεως και της παραδόσεως της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας, ακραδάντως πιστεύει, ότι κατέχει κεντρικήν θέσιν εις την υπόθεσιν της προωθήσεως της ενότητος των Χριστιανών εντός του συγχρόνου κόσμου.
2. Η Ορθόδοξος Εκκλησία διαπιστοί, ότι κατά τον ρουν της ιστορίας, διά ποικίλους λόγους και κατά διαφόρους τρόπους, εσημειώθησαν πολλάί και σημαντικάί απομακρύνσεις εκ της παραδόσεως της αδιαιρέτου Εκκλησίας. Ούτως εν χριστιανικώ κόσμω ενεφανίσθησαν αποκλίνουσai αντιλήψεις περί της ενότητος και αυτής ταύτης της ουσίας της Εκκλησίας.

Η Ορθόδοξος Εκκλησία θεμελιού την ενότητα της Εκκλησίας επί του γεγονότος της ιδρύσεως αυτής υπό του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού και επί της κοινωνίας εν τη Αγία Τριάδι και τοις μυστηρίοις. Η ενότης αύτη εκφράζεται διά της αποστολικής διαδοχής και της πατερικής παραδόσεως, και βιούται μέχρι σήμερον εν αυτή. Η Ορθόδοξος Εκκλησία έχει την αποστολήν και υποχρέωσιν, ίνα μεταδώσῃ πάσαν την εν τη Αγία Γραφή και τη Ιερά Παραδόσει αλήθειαν, ήτις και προσδίδει τη Εκκλησία τον καθολικόν αυτής χαρακτήρα.

Η ευθύνη της Ορθοδόξου Εκκλησίας ως και η οικουμενική αυτής αποστολή διά την ενότητα της Εκκλησίας εξεφράσθησαν υπό των Οικουμενικών Συνόδων. Αύται ιδιαιτέρως προέβαλον τον μεταξύ της ορθής πίστεως και της

⁷ Απόστολος Βαρνάβας, τεύχος 5, σελ. 177 – 182, Λευκωσία, 1987.

μυστηριακής κοινωνίας υφιστάμενον άρρηκτον δεσμόν. Η Ορθόδοξος Εκκλησία πάντοτε επεζήτησεν, όπως εφελκύση τας διαφόρους χριστιανικές Εκκλησίας και Ομολογίας προς μίαν από κοινού πορείαν αναζητήσεως της απολεσθείσης ενότητος των Χριστιανών επί τω σκοπώ όπως άπαντες καταλήξουν εις την ενότητα της πίστεως.

Η Ορθόδοξος Εκκλησία, αδιαλείπτως προσευχομένη «υπέρ της πάντων ενώσεως», μετέσχε της Οικουμενικής Κινήσεως από της πρώτης εμφανίσεως αυτής και συνετέλεσεν εις την διάπλασιν και περαιτέρω εξέλιξιν αυτής. Άλλωστε η Ορθόδοξος Εκκλησία λόγω του οικουμενικού πνεύματος όπερ την διακρίνει, κατά την διάρκεια της ιστορίας, αείποτε ηγωνίσθη προς αποκατάστασιν της χριστιανικής ενότητος. Διό και η ορθόδοξος μετοχή εις την Οικουμενικήν Κίνησιν ουδόλως τυγχάνει ξένη προς την φύσιν και την ιστορίαν της Ορθοδόξου Εκκλησίας, αλλ' αποτελεί συνεπή έκφρασιν της αποστολικής πίστεως εντός νέων ιστορικών συνθηκών και προς αντιμετώπισιν νέων υπαρξιακών αιτημάτων.

4. Υπό το ανωτέρω πνεύμα άπασαι αι κατά τόπους Αγιώταται Ορθόδοξοι Εκκλησίαι συμμετέχουν σήμερον ενεργώς εις διάφορα εθνικά, περιφερειακά και διεθνή όργανα της Οικουμενικής Κινήσεως, ως και εις διαφόρους διμερείς και πολυμερείς διαλόγους, παρά τας κατά καιρούς παρουσιαζόμενας δυσκολίας και κρίσεις εις την ομαλήν πορείαν της κινήσεως ταύτης. Η πολυδιάστατος αύτη οικουμενική δραστηριότης πηγάζει εκ του αισθήματος υπευθυνότητος και εκ της πεποιθήσεως ότι η συνύπαρξις η αμοιβαία κατανόησις, η συνεργασία και αι κοιναί προσπάθειαι προς μίαν χριστιανικήν ενότητα τυγχάνουν ουσιώδεις: «ίνα μη εγκοπήν τινα δώμεν τω Ευαγγελίω του Χριστού»⁸.
5. Εν εκ των κυρίων οργάνων της συγχρόνου Οικουμενικής Κινήσεως είναι και το Παγκόσμιον Συμβούλιον Εκκλησιών (Π.Σ.Ε.). Παρά το γεγονός ότι δεν συμπεριλαμβάνει τούτο εις τους κόλπους αυτού άπάσας τας Χριστιανικές Εκκλησίας και Ομολογίας και ότι και άλλοι οικουμενικοί οργανισμοί πληρούν μίαν σημαντικήν αποστολήν εν τη προωθήσει της Οικουμενικής Κινήσεως ευρύτερον, το Π.Σ.Ε. αντιπροσωπεύει σήμερον ένα συγκεκροτημένον οικουμενικόν σώμα. Ωρισμένοι Ορθόδοξοι Εκκλησίαι υπήρξαν ιδρυτικά μέλη αυτού και εν συνεχεία άπασαι αι Ορθόδοξοι Εκκλησίαι απέβησαν μέλη αυτού. Ως έχει ήδη δηλωθή πανορθόδοξως⁹ η Ορθόδοξος Εκκλησία αποτελεί πλήρες και ισότιμον μέλος του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών και δι' όλων των εις την διάθεσιν αυτής μέσων συμβάλλει εις την προαγωγήν και ευόδωσιν του όλου έργου του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών.
6. Η Ορθόδοξος Εκκλησία, παρά ταύτα, πιστή εις την εκκλησιολογίαν αυτής, εις την ταυτότητα της εσωτερικής αυτής δομής, και εις την διδασκαλίαν της

⁸ Α' Κορ. 9, 12.

⁹ Δ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις, 1968.

αδιαιρέτου Εκκλησίας, συμμετέχουσα εν τω Οργανισμώ του Π.Σ.Ε., ουδόλως παραδέχεται την ιδέαν της «ισότητος των Ομολογιών» και ουδόλως δύναται να δεχθή την ενότητα της Εκκλησίας ως τινα διομολογιακήν προσαρμογήν. Εν τω πνεύματι τούτω, η ενότης η οποία αναζητείται εν τω Π.Σ.Ε. δεν δύναται να είναι προϊόν μόνον θεολογικών συμφωνιών. Ο Θεός καλεί πάντα χριστιανόν εις την εν τω μυστηρίω και τη παραδόσει βιουμένην εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία ενότητα της πίστεως.

Αι Ορθόδοξοι Εκκλησίαι-μέλη του Π.Σ.Ε. αποδέχονται το άρθρον βάσις του Καταστατικού και τους σκοπούς και τας επιδιώξεις αυτού. Έχουν δε αύται την βαθείαν πεποίθησιν ότι αι εκκλησιολογικά προϋποθέσεις της Δηλώσεως του Τορόντο (1950), τιτλοφορουμένης «Η Εκκλησία, αι Εκκλη-σίαι και το Παγκόσμιον Συμβούλιον Εκκλησιών», είναι κεφαλαιώδους σημασίας διά την Ορθόδοxon συμμετοχήν εις το Συμβούλιον. Όθεν αυτονόητον, ότι το Π.Σ.Ε. δεν είναι και εν ουδεμίā περιπτώσει επιτρέπεται να καταστή υπέρ-Εκκλησία. «Σκοπός του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών δεν είναι να διαπραγματεύηται ενώσεις μεταξύ των Εκκλησιών, όπερ δύναται να γίνη μόνον υπό των Εκκλησιών, ενεργουσών εξ ιδίας πρωτοβουλίας, αλλά να φέρη τας Εκκλησίας εις ζώσαν επαφήν προς αλλήλας και να προαγάγη την μελέτη και συζήτησιν των ζητημάτων της χριστιανικής ενότητος»¹⁰.

8. Θεολογικά μελέται και άλλαι δραστηριότητες προγραμμάτων του Π.Σ.Ε. αποτελούν μέσα προσεγγίσεως των εκκλησιών. Ιδιαίτέρως πρέπει να μνημονευθή η το έργον της «Παγκοσμίου Κινήσεως περί Πίστεως και Τάξεως» συνεχίζουσα Επιτροπή «Πίστις και Τάξις». Επισημαίνεται, ότι το κείμενον «Βάπτισμα, Ευχαριστία, Λειτουργημα», καταρτισθέν υπό της Επιτροπής ταύτης τη συμμετοχή και ορθοδόξων θεολόγων, δεν εκφράζει την πίστιν της Ορθοδόξου Εκκλησίας εις πλείστα σημεία κεφαλαιώδους σημασίας. Εν τούτοις, αποτελεί σημαντικόν βήμα εν τη ιστορία της Οικουμενικής Κινήσεως.
9. Το Π.Σ.Ε., όμως, ως όργανον των Εκκλησιών-μελών αυτού, δεν ασχολείται μόνον μετά του εν τω πλαισίω της Επιτροπής «Πίστις και Τάξις» διεξαγομένου πολυμερούς διαλόγου. Αι πολύπλευροι δραστηριότητες αυτού εις τους χώρους του Ευαγγελισμού της Διακονίας, της Υγείας, της Θεολογικής Εκπαιδεύσεως, του Διαθρησκειακού Διαλόγου, της καταπολεμήσεως του Φυλετισμού, της προωθήσεως των ιδεωδών της Ειρήνης και της Δικαιοσύνης καλύπτουν ειδικάς ανάγκας των Εκκλησιών και του κόσμου σήμερον και παρέχουν ευκαιρίαν κοινής μαρτυρίας και δράσεως. Η Ορθόδοξος Εκκλησία εκτιμά την πολυδιάστατον ταύτην δραστηριότητα του Π.Σ.Ε. και εν τω πλαισίω των δυνατοτήτων αυτής συνεργάζεται πλήρως εις τους προμνημονευθέντας τομείς.
10. Μετά την ΣΤ΄ Γενικήν Συνέλευσιν εν Βανκούβερ διανοίγονται νέαι προοπτικάι διά μίαν περισσότερον σημαίνουσαν ορθόδοxon συμμετοχήν εν τω

¹⁰ Δήλωσις του Τορόντο, 2.

Συμβουλίου. Η εξισορρόπησης του θεολογικού και κοινωνικού έργου του Συμβουλίου, ήτις επεχειρήθη εν Βανκούβερ, διανοίγει νέας προοπτικές προς διείσδυση της ορθοδόξου θεολογικής σκέψεως εις την ζωήν και τας δραστηριότητας του Π.Σ.Ε.

11. Αποτελεί όμως γεγονός, ότι μία ουσιαστική Ορθόδοξος μαρτυρία και η ιδιαίτερα αυτής θεολογική συμβολή θα αποδυναμωθούν, εάν δεν ανευρεθούν εντός του Π.Σ.Ε. αι αναγκαίαι εκείναι προϋποθέσεις, αι οποίαι θα παράσχουν εις τας Ορθοδόξους Εκκλησίας την δυνατότητα να ενεργήσουν ισοτίμως προς τα λοιπά μέλη του Π.Σ.Ε. επί τη βάσει της ιδίας αυτών εκκλησιολογικής ταυτότητος, τουθόπερ δεν συμβαίνει πάντοτε, λόγω της τε δομής και των την λειτουργίαν του Π.Σ.Ε. διεπουσών διαδικασιακών αρχών.

Ταύτα ισχύουν και ως προς την συμμετοχήν και συνεργασίαν των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών μετ' ετέρων διαχριστιανικών οργανισμών, ως η Διάσκεψιν Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (Κ.Ε.Κ.) και ει τι άλλο τοπικόν ή περιφερειακόν Συμβούλιον, εν οίς η Ορθόδοξος Εκκλησία καλείται ωσαύτως όπως συνεργασθή και παράσχη την μαρτυρίαν αυτής.

Αναφορικώς προς τα ως άνω λεχθέντα εκφράζεται ανησυχία ως προς την συνεχιζομένην διόγκωσιν του Π.Σ.Ε. διά της εισδοχής διαφόρων χριστιανικών κοινοτήτων ως νέων μελών αυτού, τουθόπερ θα μειώση μακροπροθέσμως την εις τα διάφορα διοικητικά και συμβουλευτικά σώματα του Π.Σ.Ε. ορθόδοξον παρουσίαν και θα αποβή εις βάρος ενός υγιούς οικουμενικού διαλόγου εντός του Συμβουλίου. Διό και πρέπει να γίνουν νέαι αναγκαίαι ρυθμίσεις, επί τω σκοπώ όπως η Ορθόδοξος Εκκλησία δυνηθή να δώση εντός του Συμβουλίου την μαρτυρίαν και θεολογικήν αυτής συνεισφοράν την οποίαν αναμένει εξ αυτής το Π.Σ.Ε. κατά τα ήδη μεταξύ αυτού και των Ορθοδόξων-μελών αυτού συμπεφωνημένα.

1. Η Ορθόδοξος Εκκλησία έχει συνείδησιν του γεγονότος, ότι η Οικουμενική Κίνησις λαμβάνει νέας μορφάς, προκειμένου ίνα ανταποκριθή εις τας νέας συνθήκας και αντιμετώπιση τας νέας προκλήσεις του συγχρόνου κόσμου. Εις την πορείαν ταύτην είναι απαραίτητος η δημιουργική συμβολή και μαρτυρία της Ορθοδόξου Εκκλησίας επί τη βάσει της αποστολικής παραδόσεως και πίστεώς της. Δεόμεθα όπως άπασαι αι Χριστιανικαί Εκκλησίαι εργασθώσιν από κοινού, όπως αποβή εγγύς η ημέρα, καθ' ήν ο Κύριος θα εκπληρώση την ελπίδα των Εκκλησιών, όπως γένηται «μία ποίμνη, εις ποιμήν»¹¹.

Σημεία χρήζοντα αμέσου προωθήσεως.

1. Η ανάγκη όπως ανευρεθούν εντός του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών, της Διασκέψεως των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών και των λοιπών διαχριστιανικών Οργανισμών αι αναγκαίαι προϋποθέσεις, αίτινες θα παράσχουν εις τας Ορθοδόξους Εκκλησίας την δυνατότητα να ενεργούν ισοτίμως προς τα λοιπά μέλη των ως άνω Οργανισμών επί τη βάσει της ιδίας

¹¹ Ιω. 10,16.

αυτών εκκλησιολογικής ταυτότητας, τουθόπερ συχνάκις δεν συμβαίνει λόγω της δομής και των την λειτουργία των ως άνω διεκκλησιαστικών Οργανισμών διεπουσών διαδικασιακών αρχών.

Προς τούτο είναι αναγκαίον, όπως, τόσο εν τω Π.Σ.Ε., όσο και εν τοις λοιποῖς Οργανισμοῖς γίνουν νέαι αναγκαῖαι ρυθμίσεις, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ἡ Ορθόδοξος Εκκλησία δυνηθῇ, ἵνα δώσῃ τὴν μαρτυρίαν καὶ τὴν θεολογικὴν αὐτῆς προσφορὰν, ἣν ἀναμένουν ἐξ αὐτῆς οἱ ἐν τῇ Οικουμένῃ Κινήσει ἐταῖροι αὐτῆς.

Ἡ Ορθόδοξος Εκκλησία ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς οφείλει ὅπως ἀνεύρῃ τρόπους χαράξεως κοινῆς οἰκουμένης τακτικῆς καὶ συμφώνου ἀπόψεως, ἰδίως ἐν τῷ πλαίσῳ τῆς Πίστεως καὶ Τάξεως, ὡς ἀπὸ συζητούντων θέματα ἀπτόμενα τῆς πίστεως. Εἰς τοιαύτας συζητήσεις ἡ Ορθόδοξος Εκκλησία οφείλει ὅπως ἐμφανίζεται ὡς τὸ ἐν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὁμολογούσα καὶ δίδουσα μαρτυρίαν τῆς πίστεως τῆς Μίας, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Αποστολικῆς Εκκλησίας.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ – ΑΓΓΛΙΚΑΝΩΝ

Ὅπως εἶναι γνωστὸ ἡ ἱστορία τῆς Ἀγγλικανικῆς Εκκλησίας ξεκίνησε τὸ 16^{ον} αἰῶνα, ὅταν μὲγало μέρος πιστῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Εκκλησίας στὴ Μεγάλῃ Βρετανία ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς.

Στὴ πραγματικότητα ὁμῶς ὁ Χριστιανισμὸς ὑπάρχει στὴ Μεγάλῃ Βρετανία ἀπὸ τὸν πρῶτο αἰῶνα με πρῶτον Ἐπίσκοπον τὸν Κύπριο Ἰουδαῖο Ἅγιον Ἀριστόβουλον.

Ἔτσι με τὸ μὲγало σχίσμα Ἀνατολῆς καὶ Δύσης τὸ 1054 τὸ μὲγαλύτερο μέρος τοῦ χώρου τοῦ Χριστιανισμοῦ τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας βρέθηκάν στὸν χώρο τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Εκκλησίας. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἡ διάσπαση τῆς Ἀγγλικανικῆς Εκκλησίας ξεκίνησε ἀπὸ τὸ Βασιλεῖα τῆς Ἀγγλίας καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν κλῆρο ἢ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ἀποτελεῖ μίαν ἰδιαιτερότητα με τὴν ἐννοία ὅτι μέσα στὴ παράδοση τῆς δέχθηκε σταδιακὰ ἐπιδράσεις ἀπ’ ὅλες τὶς θρησκευτικὰς παραδόσεις ποὺ ἀναπτύχθησαν στὴν Εὐρώπῃ με τὴν γνωστὴ ἱστορία τῆς Μεταρρύθμισης καὶ τῆς Ἀντιμεταρρύθμισης.

Ἔτσι μέσα στὴ παράδοση τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ ὑπάρχουν τρεῖς παραδόσεις.

1. Ἡ ὑψηλὴ Εκκλησία (high church), ποὺ ἔχει περισσότερα στοιχεῖα τῆς παράδοσης τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Εκκλησίας.
2. Ἡ χαμηλὴ Εκκλησία (Low church), ποὺ ἀκολούθησε περισσότερο Καλβινικῆς Εκκλησίας καὶ γενικότερα τῶν Πρωτεσταντῶν.
3. Τὴ φιλελεύθερη Εκκλησία (Liberal church), ποὺ ἀκολουθεῖ περισσότερα στοιχεῖα νεωτεριστικῶν καὶ ἀκραίων τάσεων τῆς λεγομένης ἀπελευθερωμένης Θεολογίας, ὅπως ὁ φεμινισμὸς καὶ ἡ ἐνθάρρυνση τῆς χειροτονίας ἀτόμων με κωλύματα, ὅπως εἶναι οἱ λεσβίες καὶ οἱ ὁμοφιλόφιλοι. Τελικὰ ὁ Ἀγγλικανισμὸς ἐπεκτάθηκε καὶ ἰσχυροποιήθηκε με τὴν επέκταση καὶ τὴν ἰσχυροποίηση τῆς Βρετανικῆς Ἀπικιοκρατίας. Σήμερα οἱ Ἀγγλικανοὶ ἀνέρχονται

γύρω στα 150 εκατομμύρια και έχουν επικεφαλής τους τον Αρχιεπίσκοπον του Καντέρπουρι – Καντερβουρίας.

Κάθε δέκα χρόνια συνέρχονται όλοι οι Αγγλικανοί επίσκοποι στο γνωστό Λάμπεθ Κόνφερενς για να προσεγγίζουν από κοινού θεολογικά, δογματικά, ηθικά και εκκλησιολογικά θέματα στην ιστορική τους πορεία.

Στα δύσκολα χρόνια της Αραβοκρατίας και Οθωμανικής Τουρκοκρατίας στα Πρεσβυγενή Πατριαρχεία και στην Εκκλησία της Κύπρου, οι Προκαθήμενοι των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών αποδέχθηκαν προσκλήσεις του Αρχιεπισκόπου του Καντέρπουρι να παρακολουθούν τα Λάμπεθ Κόνφερενς, όπου τους δινόταν η ευκαιρία να χρησιμοποιούν την επίδραση της πολιτικής δύναμης της Μεγάλης Βρετανίας για να περιοριστεί στο βαθμό που ήταν δυνατόν η καταπίεση των κατακτητών σε βάρος των Ορθοδόξων.

Η πρώτη επίσημη αναφορά για την έναρξη του διαλόγου Ορθοδόξων – Αγγλικανών, με τη παρούσα μορφή, ξεκίνησε με τις αποφάσεις των Πανορθόδοξων Διασκέψεων της Ρόδου κατά τη δεκαετία του 1960, όπου επικυρώθηκαν μεταγενέστερα στις αρχές της δεκαετίας του 1970 με τη Πανορθόδοξη Προπαρασκευαστική Επιτροπή διά τη Μέλλουσα Μεγάλη Σύνοδο.

Στο μεταξύ με τη θετική προσέγγιση των Ορθοδόξων οι εκπρόσωποι των Αγγλικανών αντιμετώπιζαν τους Ορθόδοξους επίσης με θετικό τρόπο, που σε πρακτικό επίπεδο εσήμαινε τη θετική απάντηση των Αγγλικανών σε αιτήματα Ορθοδόξων στο χώρο της Διασποράς για να τελούν σε δικούς τους χώρους την Ορθόδοξη Λειτουργία και τα άλλα άγια Μυστήρια της Εκκλησίας μας μέχρι που οι Ορθόδοξοι μπορούσαν να έχουν τους δικούς τους λατρευτικούς χώρους.

Τελικά ο επίσημος Διάλογος Ορθοδόξων - Αγγλικανών ξεκίνησε το 1973 στην Οξφόρδη εξετάζοντας τις δογματικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ Ορθοδόξων και Αγγλικανών. Η πρώτη φάση του Διαλόγου ολοκληρώθηκε το 1976 με το κοινό κείμενο της Μόσχας.

Η δεύτερη φάση ολοκληρώθηκε με τη συνάντηση του Δουβλίνου το 1984.

Η Τρίτη φάση του Διαλόγου ξεκίνησε το 1989 με θέματα Εκκλησιολογίας, ως επίσης και για το Πρόσωπο του Ιησού Χριστού και για το Άγιο Πνεύμα. Για τα ίδια θέματα ασχολήθηκε κι η συνάντηση του Βόλου το 2001.

Στη συνάντηση της Ουαλλίας το 2002 εξετάσθηκαν τα θέματα της Ιερωσύνης, του προσώπου του Ιησού Χριστού και της Εκκλησίας.

Στη συνάντηση του 2003 στην Αδίσ Απέπα στην Αιθιοπία εξετάσθηκε το θέμα της διακονίας στην Εκκλησία και το θέμα της χειροτονίας των γυναικών στην Αγγλικανική Εκκλησία.

Το θέμα της χειροτονίας των γυναικών στην Αγγλικανική Εκκλησία δημιούργησε πολλές επιφυλάξεις διά τη συνέχεια του διαλόγου μεταξύ Ορθοδόξων και Αγγλικανών.

Παλαιότερα στις αρχές του εικοστού αιώνα, όταν για ευνόητους λόγους ο μακαριστός Πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης ανεγνώρισε τις αγγλικανικές χειροτονίες, το θέμα δηλαδή της αποστολικής διαδοχής, το στοιχείο δηλαδή της αποστολικότητας της Εκκλησίας των Αγγλικανών. Με τις εκτροπές όμως της Αγγλικανικής Εκκλησίας σήμερα τίθεται ξανά το ερώτημα διά την εγκυρότητα των Αγγλικανικών χειροτονιών ή τουλάχιστον το ερώτημα τι εννοούν οι Αγγλικανοί με την αναφορά μας στο μυστήριο της Ιερωσύνης.

Στη συνάντηση της Μικτής Θεολογικής Επιτροπής Ορθοδόξων και Αγγλικανών στην Ιερά Μονή Κύκκου το 2005 ολοκληρώθηκαν τα κοινά κείμενα των δύο πλευρών διά τα προηγούμενα θέματα των συζητήσεων της μικτής θεολογικής επιτροπής.

Η Τρίτη φάση του Διαλόγου Ορθοδόξων – Αγγλικανών πραγματοποιήθηκε με τη συνάντηση της Κρήτης τον Σεπτέμβριο του 2009 με θέμα τη Χριστιανική Ανθρωπολογία η οποία ολοκληρώθηκε το 2015 με θεματολογία τη Χριστιανική ανθρωπολογία και την κοινή έκδοση του Κειμένου του Μπάφαλο.

Το έτος 2016 ξεκίνησε η τέταρτη φάση του Θεολογικού Διαλόγου Ορθοδόξων και Αγγλικανών με θέματα της Βιοηθικής για την αρχή και το τέλος της ζωής και θέματα Οικολογικής Θεολογίας. Η τελευταία ετήσια συνάντηση έγινε στα μέσα Οκτωβρίου στη Μάλτα και η επόμενη θα γίνει το 2018 στη Κύπρο.

Διάλογος Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών

Ο επίσημος διάλογος Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών ξεκίνησε ως διάλογος αγάπης με την άρση των αναθεμάτων το 1965 και συνεχίζεται ως θεολογικός διάλογος με σκοπό την δογματική και ευχαριστιακή ενότητα.

Την έναρξη του διαλόγου με τους Ρωμαιοκαθολικούς «επί ίσοις όροις» πρότεινε, όπως είδαμε, η Ορθόδοξη Εκκλησία κατά τη Β΄ Πανορθόδοξη Διάσκεψη, στη Ρόδο το 1963.

Από τη μεριά των Ρωμαιοκαθολικών, το πράσινο φως για τη συμμετοχή τους στη σύγχρονη οικουμενική κίνηση και κατά συνέπεια στους διαλόγους με την Ορθόδοξη Εκκλησία και τις άλλες ομολογίες, δόθηκε από τη Β΄ Βατικάνειο Σύνοδο (1962).

Δεν είναι υπερβολή να τονίσουμε ότι τη μεγαλύτερη ευθύνη για το σχίσμα της χριστιανοσύνης βαραίνει τη Ρώμη, η οποία με τη θεολογία του πρωτείου και του filioque, αλλά και την είσοδο στην ιστορία του φαινομένου της Ουνίας απέκλειε στο παρελθόν κάθε δυνατότητα κοινωνίας.

ΟΙ ΔΕΚΑΤΡΕΙΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΘΔ

- Η πρώτη συνάντηση της ΜΕΘΔ έγινε στην Πάτμο και τη Ρόδο το 1980.
- Η δεύτερη στο Μόναχο, το 1982 και εξέδωσε το κείμενο με θέμα: «*Το Μυστήριο της Εκκλησίας και της Ευχαριστίας υπό το φως του Μυστηρίου της Αγίας Τριάδος*».

- Η τρίτη στο Κολυμπάρι των Χανίων, το 1984, με θέμα: «Πίστις, μυστήρια και ενότης της Εκκλησίας».
- Η τέταρτη στο Bari της Ιταλίας το 1987 με θέμα: «Πίστις, μυστήρια και ενότης της Εκκλησίας».
- Η πέμπτη στο Νέο Βάλαμο της Φινλανδίας, το 1988, με θέμα: «Το μυστήριον της ιερωσύνης εν τη μυστηριακή δομή της Εκκλησίας και ιδία η σπουδαιότης της αποστολικής διαδοχής δια τον αγιασμόν και την ενότητα του λαού του Θεού».
- Η έκτη στο Freising της Γερμανίας, το 1990, είχε ως αρχικό θέμα: «Εκκλησιολογικές και Κανονικές Συνέπειες της Μυστηριακής Φύσεως της Εκκλησίας – Συνοδικότητα και Αυθεντία», αλλά, λόγω του φορτισμένου κλίματος εξαιτίας της συνιτικής δράσης, η Μικτή Επιτροπή συζήτησε το θέμα της Ουνίας.
- Η έβδομη διεξήχθη στο Balamand του Λιβάνου, το 1993, με θέμα: «Η Ουνία, μέθοδος ενώσεως του παρελθόντος και η σημερινή αναζήτηση πλήρους κοινωνίας».
- Η όγδοη Συνέλευση συνήλθε στη Βαλτιμόρη Η.Π.Α., το 2000.
- Η ένατη στο Βελιγράδι το 2006 με θέμα: «Η Θεολογία της κοινωνίας (πρωτείο τού Ρώμης και το συναφές ζήτημα των ανατολικών καθολικών εκκλησιών)».
- Η δέκατη στη Ραβέννα της Ιταλίας, το 2007, με θέμα: «Εκκλησιολογία και κανονικαί συνέπειαι της μυστηριακής φύσεως της Εκκλησίας, Εκκλησιαστική Κοινωνία, Συνοδικότης και Εξουσία».

Θέμα της 11ης συνάντησης , στην Πάφο: «Ο ρόλος του επισκόπου Ρώμης εν τη κοινωνία όλων των Εκκλησιών».

α) Η μετά το σχίσμα διαδικασία σύγκλησης λειτουργίας και αποδοχής των αποφάσεων των Οικουμενικών Συνόδων "Εν τη αυστηρά εννοία του όρου".

β) Η θέση και ο ρόλος του Επισκόπου Ρώμης, ως "πρώτου" μεταξύ των Επισκόπων και "εν τη κοινωνία όλων των Εκκλησιών και

γ) Η ερμηνεία βιβλικών και λοιπών κειμένων σχετικά με την εφαρμογή και την άσκηση του "πρωτείου" στα πλαίσια της "Παγκόσμιας Εκκλησίας".

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΟΥΝΙΑΣ

Μεταξύ 2000 και 2006 ο διάλογος διακόπηκε, λόγω του ζητήματος της Ουνίας. Μετά τις πολιτικές ελευθερίες στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και την «απροκάλυπτη πολιτική του Βατικανού με την άσκηση προσηλυτισμού σε βάρος των Ορθοδόξων λαών αυτών των χωρών με την προαγωγή της Ουνίας επήλθε σοβαρή ρήξη, η οποία οδήγησε στη διακοπή του διαλόγου».

Η προαγωγή της Ουνίας συνεχίστηκε παρά την κοινή δήλωση (1990) της ΜΕΘΔ στο Freising της Γερμανίας με την οποία χωρίς να παραβλέπεται η θρησκευτική ελευθερία των Ουνιτών απορρίφθηκε ομόφωνα η μέθοδος της Ουνίας ως τρόπος ένωσης, γιατί δεν συνάδει με την Εκκλησιολογία.

Το 1992 η Σύναξη των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών στο Φανάρι διαπιστώνει με θλίψη ότι «ορισμένοι κύκλοι εντός της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας προβαίνουν σε ενέργειες εντελώς αντίθετες προς το πνεύμα του διαλόγου, της αγάπης και της αληθείας».

Τελικά το θέμα της Ουνίας φαίνεται ότι έμεινε να εξεταστεί για αργότερα και το 2006 ο διάλογος επαναλήφθηκε με συνάντηση της ΜΕΘΔ στο Βελιγράδι και θέμα την «εκκλησιαστική κοινωνία της συνοδικότητας και της αυθεντίας», δηλαδή το κρίσιμο ζήτημα του «Πρωτείου».

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΡΑΒΕΝΝΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Σφοδρές αντιδράσεις εκ μέρους Ορθοδόξων άρχισαν να εκδηλώνονται από το 2007 μετά το κείμενο της Ραβέννας.

Κέντρο κατανόησής του είναι ο 34ος Αποστολικός Κανόνας, ο οποίος παρατίθεται στην παρ. 24. Με το κείμενο της Ραβέννας επιτυγχάνεται η αποδοχή εκ μέρους των Ρωμαιοκαθολικών της ιστορικής και εκκλησιολογικής πραγματικότητας, ότι δηλαδή η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία ήταν μία τοπική Εκκλησία, όπως οι λοιπές κατά τόπους Εκκλησίες, ή όπως έχει λεχθεί το Πατριαρχείο της Δύσεως».

Πρσέγγιση των Ρωμαιοκαθολικών για το Διάλογο Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών

Ο γνωστός διακεκριμένος Ρωμαιοκαθολικός Επίσκοπος Brian Farrell στην τελευταία του επίσημη έκθεση για τους Θεολογικούς Διαλόγους με την ιδιότητά του ως Γραμματεύς του Ποντιφικού Συμβουλίου για τη ενίσχυση της Χριστιανικής Ενότητας (Pontifical Council for promoting Christian Unity), αναφερόμενος στο Θεολογικό Διάλογο Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών τονίζει ότι η υφιστάμενη φάση του Διαλόγου αυτού ξεκίνησε το 2006 με το γνωστό κείμενο της Ραβέννας που υιοθετήθηκε το 2007. Τα προβλήματα του Διαλόγου τα τελευταία επτά χρόνια τονίζει έχουν προκύψει από την κατανόηση του Πρωτείου. Το πρώτο κείμενο απορρίφθηκε στη συνάντηση της Βιέννης το 2010, λόγω των διαφωνιών μεταξύ των Ορθοδόξων. Το επόμενο κείμενο που προτάθηκε στην συνάντηση που ακολούθησε στο Αμμάν το 2014 πάλι απορρίφθηκε.

Η ολομέλεια αποφάσισε να ετοιμάσει νέο κείμενο εργασίας το οποίο πάλι για τρίτη φορά απορρίφθηκε. Στο παρόν στάδιο γίνονται προσπάθειες από τη συντονιστική μικρή μικτή συντακτική επιτροπή να ετοιμάσει νέο κείμενο εργασίας για το Πρωτείο **για να παρουσιασθεί στην συνάντηση της Μικτής Θεολογικής Επιτροπής Ρωμαιοκαθολικών και Ορθοδόξων για έγκριση για να αποτελέσει ως κείμενο εργασίας του Διαλόγου.** Έτσι φθάσαμε στο κείμενο της συνάντησης στο Σιέντι, το οποίο άφησε τις προσπάθειες των τελευταίων ετών για να δούμε το θέμα του πρωτείου και της συνοδικότητας στην πρώτη χιλιετία και αποφάσισαν να δούν το ίδιο θέμα για τη δεύτερη χιλιετία.

Οι διαφωνίες αυτές δεν είναι και οι πρώτες. Οι διαφωνίες Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών για το θέμα της Ουνίας στη Βαλτιμόρη το 2000 είχαν ως αποτέλεσμα για έξι χρόνια να μη έχουμε άλλη συνάντηση της μικτής ολομέλειας και για να ξανασυναντηθεί άλλαξε κι ο Πρόεδρος των Ορθοδόξων και η θεματολογία. Στο κείμενο της Ραβέννας (2007) τονίζεται ότι **«το θέμα αυτό θα εξετασθεί στο μέλλον. (Από το 1990 μέχρι το 2000 το κύριον θέμα, το οποίον συνεζητήθη υπό της Επιτροπής, ήτο αυτό της «Ουνίας» (Κείμενον του Balamand, 1993 Βαλτιμόρη, 2000), εν θέμα, το οποίον θα εξετάσωμεν περαιτέρω εις το εγγύς μέλλον. Επί του παρόντος επιλαμβανόμεθα του θέματος, το οποίον ετέθη εις το τέλος του Κειμένου του Βάλαμο και διασκεπτόμεθα περί της εκκλησιαστικής κοινωνίας, της συνοδικότητος και της αυθεντίας.)** Στην πραγματικότητα εννοούν κυρίως το θέμα του Πρωτείου το οποίο δεν αναφέρουν εδώ.

Ως γνωστό η «Ζ΄ Γενική Συνέλευση της Μικτής Θεολογικής Επιτροπής στο Balamand του Λιβάνου από 17 έως 24 Ιουνίου 1993 ενέκρινε ένα κείμενο που από τη μια καταδίκασε οριστικά την Ουνία ως παράδειγμα ενόητος αλλά από την άλλη έκανε κάποιες εκκλησιολογικές παραδοχές και πρότεινε μέτρα προς διευθέτηση των διαφορών που σε κάποιο βαθμό την αναγνώριζαν. Αυτό προκάλεσε πολλές αντιδράσεις μέσα στους κόλπους των Ορθοδόξων αυτή τη φορά και απειλήθηκε σοβαρά η συνέχιση του Διαλόγου. Το αδιέξοδο έγινε σαφές όταν συγκλήθηκε η Η΄ Γενική Συνέλευση της Μικτής Θεολογικής Επιτροπής που πραγματοποιήθηκε στο Emmitsburg της Βαλτιμόρης των ΗΠΑ από 9 έως 19 Ιουλίου 2000 για να εγκρίνει κείμενο που είχε παραχθεί από τη Μικτή Συντακτική Επιτροπή στη Ρώμη το 1997 και το 1998 (Ariccia) με θέμα «Οι εκκλησιολογικές και κανονικές συνέπειες της Ουνίας». Παρά τη στήριξη του κειμένου από τη Διορθόδοξη Επιτροπή του Διαλόγου, αυτό απορρίφθηκε από τη ρωμαιοκαθολική πλευρά σε μεγάλο βαθμό επειδή χαρακτήριζε την Ουνία ως «ανώμαλη κατάσταση». Για νάμαστε τίμιοι με την ιστορία ήταν τόσο έντονη η διαφωνία μεταξύ των Ορθοδόξων (Προέδρου Ορθοδόξων Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας Στυλιανού και εκπροσώπου της Εκκλησίας της Ελλάδος του γνωστού Καθηγητού μας Μέγα Φαράντου) που ο Πρόεδρος των Ρωμαιοκαθολικών Καρδινάλιος Κάσπερ αποχώρησε λέγοντας ότι οι Ρωμαιοκαθολικοί θα επιστρέψουν όταν καταλήξουν οι Ορθόδοξοι μεταξύ τους σε συμφωνία. Στο επόμενο στάδιο παρατηρείται η ίδια κατάσταση με τις συνεχείς διαφωνίες ανάμεσα στους Ορθοδόξους (ιδιαίτερα μεταξύ των εκπροσώπων του Οικουμενικού Πατριαρχείου και του Πατριαρχείου της Μόσχας).

Μετά από αρκετό διάστημα η επόμενη Θ΄ Γενική Συνέλευση συνέρχεται στο Βελιγράδι μόλις το 2006, όπου αποφασίζεται η μελέτη του θέματος «Εκκλησιολογικά και κανονικά συνέπειαι της μυστηριακής φύσεως της Εκκλησίας. **Συνοδικότης και αυθεντία εν τη Εκκλησία εις τα τρία επίπεδα εκκλησιαστικού βίου: τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο**» δίνοντας έτσι μια ώθηση στη μελέτη των δύσκολων σημείων κυρίως της εκκλησιολογίας που χωρίζουν τις δύο πλευρές. Έτσι φθάνουμε στην προετοιμασία και τελικά τη σύνταξη και έγκριση κειμένου στην Ι΄ Γενική Συνέλευση της Μικτής Θεολογικής Επιτροπής στη Ραβέννα της Ιταλίας (8-14 Οκτωβρίου 2007). Το κείμενο της Ραβέννας «Εκκλησιολογικά και κανονικά συνέπειαι της μυστηριακής φύσεως της Εκκλησίας. Εκκλησιαστική κοινωνία, συνοδικότης

και αυθεντία» αποτελεί το σημαντικότερο κείμενο αυτής της περιόδου. Η όλη προσπάθεια και πάλι φθάνει σε αδιέξοδο, όταν η συζήτηση φθάνει στην έννοια του Πρωτείου του επισκόπου της Ρώμης στην εκκλησιαστική κοινωνία κατά την πρώτη χιλιετία. Δυο υποεπιτροπές ετοίμασαν σχετικό κείμενο που συνέθεσε σε ένα μια δεκαεξαμελής Συντονιστική Επιτροπή.

Το κείμενο έγινε αντικείμενο επεξεργασίας κατά την ΙΑ΄ Γενική Συνέλευση στην Πάφο το 2009 και κατόπιν στην ΙΒ΄ Γενική Συνέλευση στη Βιέννη στις 20-27 Σεπτεμβρίου 2010. Στο μεταξύ για το κείμενο αυτό δεν υπήρχαν διαφωνίες μόνο μεταξύ Ρωμαιοκαθολικών και Ορθοδόξων αλλά και ανάμεσα στους Ορθοδόξους με αποτέλεσμα να απορριφθεί και να ετοιμαστεί άλλο. Το επόμενο κείμενο που παρουσιάστηκε το 2014 στο Αμμάν απορρίφθηκε για δεύτερη φορά, κι όταν μικτή επιτροπή ετοίμασε για τρίτη φορά άλλο κείμενο πάλι απορρίφθηκε. Στη συνάντηση στο Σιέντι στην Ιταλία το έτος 2016 υιοθετήθηκε το κείμενο του διαλόγου με θέμα : «Πρωτείο καί Συνοδικότητα στη δεύτερη χιλιετία καί σήμερα» (Ορθόδοξα μέλη της επιτροπής τονίζουν ότι το θέμα αυτό είναι άλυσιτελής καί άτελέσφορη γιατί δεν υπάρχει ή κοινή παράδοση της Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ως βάση συζήτησης καί διαλόγου οὔτε καί οἱ ἐκκλησιολογικές προϋποθέσεις).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1. Διαφώτιση κλήρου και Λαού της κάθε Τοπικής Ορθόδοξης Εκκλησίας ότι η συμμετοχή των Ορθοδόξων Εκκλησιών στους Θεολογικούς, Διαχριστιανικούς και Διαθρησκευτικούς Διαλόγους είναι σημαντική, με την έννοια ότι ακολουθούμε τις αποφάσεις των Διορθοδόξων συναντήσεων, οι οποίες βασίζονται στην αρχέγονη Παράδοση της Εκκλησίας μας, ότι ο Ιησούς Χριστός είναι το Φώς το Αληθινόν που φωτίζει πάντα άνθρωπον ερχόμενον εις τον κόσμο (Α΄ κεφ. Ευαγγελιστού Ιωάννη), κι ότι πρέπει να βλέπουμε όλους τους ανθρώπους ως παιδιά του Θεού.
2. Πριν τη συνάντηση της Ορθόδοξης Επιτροπής μετά των μη Ορθοδόξων πρέπει να προηγείται συνάντηση των Ορθοδόξων για χάραξη κοινής γραμμής.
3. Κάθε φορά που πραγματοποιείται μία κοινή συνάντηση Ορθοδόξων – και μη Ορθοδόξων, πρέπει να ενημερώνονται με την έκθεση των Συναντήσεων και τα σχετικά κείμενα που παρουσιάζονται στο διάλογο, εκτός από τους Προκαθημένους μας και τα Μέλη της Ιεράς Συνόδου των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών. Τα κείμενα αυτά πρέπει να δημοσιεύονται για να έχουν καλή γνώση τόσο οι κληρικοί μας όσο κι οι πιστοί μας, όχι μόνο για να ενημερωθούν, αλλά και για να εκφράσουν τις σκέψεις τους και τις παρατηρήσεις τους επί των κειμένων, τα οποία πάντοτε έχουν χαρακτήρα συμβουλευτικό προς τα αρμόδια εκκλησιαστικά όργανα για τις απαραίτητες αποφάσεις, όπως είναι η Ιερά Σύνοδος της κάθε Τοπικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και το Σώμα των Αρχιερέων της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου.
4. Πρωταρχική σημασία πρέπει να δοθεί με κάθε τρόπο στην ενίσχυση της ενότητας της κάθε τοπικής Ορθόδοξης Εκκλησίας ανάμεσα στους Αρχιερείς

της και τους υπόλοιπους κληρικούς της, αλλά κι ανάμεσα στους Θεολόγους της και το πλήρωμα της.

5. Συνεχής προσπάθεια για την ενίσχυση της ορατής Ενότητας των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών. Η τακτική μερικών εκπροσώπων Ορθοδόξων Εκκλησιών να προβάλλουν βέτο σε προτάσεις άλλων αδελφών Ορθοδόξων Εκκλησιών ενώπιον μη Ορθοδόξων δεν ενισχύει την ορατή Ορθόδοξη Ενότητα. Αν οι Ορθόδοξοι δεν είναι έτοιμοι και προετοιμασμένοι για μια κοινή γραμμή όταν συναντούμε μη Ορθόδοξους, είναι καλύτερα να περιμένουμε μέχρι με τη χάρη του Θεού και το φωτισμό του Αγίου Πνεύματος και την βοήθεια και ευλογία των Προκαθημένων μας να επιτυγχάνεται προηγουμένως η ενότητα της φωνής των Ορθοδόξων.

Υφιστάμενη κατάσταση διά την ορατή ενότητα των Ορθοδόξων Εκκλησιών

Οι Ορθόδοξες Εκκλησίες πέρασαν μέσα από μια προσπάθεια να βιώσουν την ορατή ενότητα τους και τη κοινή μαρτυρία τους στον σύγχρονο κόσμο μέσα από τις Πανορθόδοξες διασκέψεις που ξεκίνησαν κατά τη δεκαετία του 1960 τον προηγούμενο αιώνα, χωρίς όμως να καταφέρουν να είναι μαζί μέσα από τη λειτουργία μιας μόνιμης Διορθόδοξης Γραμματείας που να συντονίζει την κοινή δράση των Ορθοδόξων Εκκλησιών στον σύγχρονο κόσμο. Οι Διορθόδοξες δηλαδή Επιτροπές του παρελθόντος όπως και η υφιστάμενη για την ετοιμασία του θεματολογίου της Πανορθόδοξης Συνόδου περιορίζονται στην ετοιμασία κειμένων (εκτός από την διορθόδοξη απόφαση της λειτουργίας των επαρχιακών επισκοπικών συνελεύσεων στην Διασπορά που λειτουργούν και δεν λειτουργούν και την Διορθόδοξη Επιτροπή για θέματα Βιοηθικής που από το 2008 που αποφασίσθηκε πέρασαν επτά χρόνια και δεν έγινε τίποτα)

Τις περισσότερες φορές οι εκπρόσωποι των Ορθοδόξων Εκκλησιών συναντούνται πλέον εκτάκτως και τυχαίως στο διάλογο με τους Ρωμαιοκαθολικούς, Αγγλικανούς, Προχαλκηδόνιους, Λουθηρανούς και Παλαιοκαθολικούς ή ακόμη σε διαθρησκειακές συναντήσεις όπου τις περισσότερες φορές προβάλλουμε θέσεις διαφορετικές δίνοντας την εντύπωση ότι η Ορθόδοξη Φωνή της Ορθοδοξίας δεν είναι μία και κοινή, αλλά πολλές και διάφορες και καμιά φορά αντίθετες, όπως συμβαίνει στον χώρο του Προτεσταντισμού. Τις περισσότερες δηλαδή φορές μέχρι τώρα δεν υπάρχει εκ μέρους των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών συνεργασία και προετοιμασία για κοινή τοποθέτηση και δράση σε καίρια ζητήματα της εποχής μας που έχουν σχέση με τον Διεκκλησιαστικό και Διαθρησκευτικό Διάλογο, ή ακόμη για κοινωνικά θέματα, όπως το θέμα της ειρήνης, των πολέμων, της φτώχειας, του Περιβάλλοντος, της τρομοκρατίας, της ασθένειας τους έιτς κι άλλων συναφών ανθρωπιστικών προβλημάτων. Υπάρχουν πάντοτε πολύ σημαντικές διακηρύξεις στις συναντήσεις των Προκαθημένων μας, αλλά απουσιάζουν πρωτοβουλίες για κοινή ορθόδοξη δράση.

Δυστυχώς, επαναλαμβάνω με κατηγορηματικότητα ότι, οι Ορθόδοξοι όταν συμμετέχουν σε ένα εκκλησιαστικό διάλογο ή σε μια διαθρησκευτική συνάντηση δεν συναντούνται προηγουμένως για να έχουν κοινές θέσεις, και εκεί που το κάνουν από ανάγκη όπως είναι ο χώρος του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Εκκλησιών, απλώς τις περισσότερες φορές διαπιστώνουν τις διαφωνίες τους.

Τρόποι ενίσχυσεως της ορατής ενότητας των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών
Οι Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες, και μάλιστα οι Προκαθήμενοι μας και οι Ιερές Σύνοδοι μας πρέπει να προβληματισθούμε σοβαρά για την ενίσχυση της

στενώτερης συνεργασίας των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών για κοινή δράση των Ορθοδόξων στον σύγχρονο κόσμο. Οι πρόσφατες εργασίες της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου πρέπει να είναι η αρχή μιας νέας δυναμικής πορείας της Ορθοδοξίας στον σύγχρονο κόσμο.

Η ετήσια σύναξη των Προκαθημένων των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών είναι πολύ σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή.

Η επιτυχία των Συνάξεων αυτών των Προκαθημένων εξαρτάται εν πολλοίς από το βαθμό της προετοιμασίας τους για το θεματολόγιο τους και τις κοινές διακηρύξεις τους και πάνω απ' όλα με τη σταδιακή μόνιμη λειτουργία Διορθόδοξων Επιτροπών για όλα τα θέματα που απασχολούν σήμερα την Ανθρωπότητα για κοινή δράση των τριακοσίων εκατομμυρίων Ορθοδόξων για το καλόν των ιδίων αλλά και για την προστασία της ειρήνης και της ευημερίας όλων των αδικημένων Λαών και των ανθρώπων που ακόμη υποφέρουν και ιδιαιτέρως των αθώων παιδιών που σήμερα με την αδιαφορία μας χιλιάδες από αυτά πεθαίνουν καθημερινά πριν ακόμη να μεγαλώσουν ή των τόσων εκατομμυρίων παιδιών που ακόμη παραμένουν αβοήθητα χωρίς τροφή, νερό, ιατρική περίθαλψη και μόρφωσης (πεθαίνουν καθημερινά 15,000 παιδιά κάτω της ηλικίας των πέντε ετών λόγω της φτώχειας για λόγους υποσητισμού και των συνηθισμένων προληπτικών εμβολίων για μολυσματικές ασθένειες)

Δημιουργία Στελεχών και έκδοση εντύπου για τις Διορθόδοξες Σχέσεις

Ένα σημαντικό βήμα είναι οπωσδήποτε η προετοιμασία στελεχών των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών που να εργασθούν σε μόνιμη βάση προς την κατεύθυνση αυτή ή τουλάχιστον εκεί που υπάρχουν τέτοια προσοντούχα στελέχη να εργοδοτηθούν μόνιμα από τις Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες για να εργασθούν απερίσπαστα επί καθημερινής βάσεως στο τομέα των Διορθόδοξων σχέσεων. Χρειαζόμαστε πλέον όλες οι Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες να μοιραζόμαστε και τις ευθύνες και τα βάρη για να μπορέσουμε να συνεχίσουμε τις σημαντικές και αξιόλογες προσπάθειες που έγιναν τα τελευταία εξήντα χρόνια στην Ιστορία της πορείας της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Έτσι θα μπορούσε η κάθε Τοπική Ορθόδοξος Εκκλησία να λειτουργήσει ένα Τμήμα ειδικής επιμόρφωσης στο Κέντρο της, φιλοξενώντας ένα ή δύο ή τρεις εκπροσώπους απ' όλες τις Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες για να μελετήσουν και να μάθουν την ιστορία και τη ζωή της Τοπικής Ορθόδοξης Εκκλησίας που θα τους φιλοξενεί, έχοντας την ευθύνη ταυτόχρονα οι υπότροφοι αυτοί που θα συμμετάσχουν σ' αυτά τα ειδικά τμήματα επιμόρφωσης να προετοιμάζουν και να εκδίδουν ένα μηνιαίο έντυπο που να περιέχει τις εκκλησιαστικές ειδήσεις των εκκλησιών τους στην τοπική γλώσσα και παράλληλα να στέλλουν στις Τοπικές τους Εκκλησίες εκκλησιαστικές ειδήσεις από την ιστορία και τη ζωή της Τοπικής Εκκλησίας που τους φιλοξενεί.

Η διάρκεια αυτών των Τμημάτων ειδικής επιμόρφωσης μπορούν να διαρκούν κι ένα έτος και δύο έτη και τρία έτη, ανάλογα με τη τελική διαμόρφωση της προτάσεως αυτής από τις Ορθόδοξες Εκκλησίες.

Στη συνέχεια τα Στελέχη αυτά θα στελεχώνουν τόσο τη λειτουργία της Μόνιμης Γραμματείας των Ορθοδόξων Εκκλησιών για την προετοιμασία των εργασιών της κάθε Συνεδρίας της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας όσο και άλλους σημαντικούς τομείς που θα κρίνει η Ορθόδοξος Εκκλησία ότι μπορούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο τομέα της Διορθόδοξης συνεργασίας και κοινής δράσης των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών στον σύγχρονο κόσμο.

Τα ίδια στελέχη θα μπορούσαν να στελεχώσουν τόσο τη Διορθόδοξη Προσυνοδική Προπαρασκευαστική Επιτροπή για τις μελλοντικές εργασίες της Αγίας και Μεγάλης Σύνοδου όσο και τις Πανορθόδοξες Διασκέψεις για τις τελικές προτάσεις και αποφάσεις για τον ίδιο σκοπό και σταδιακά τις επί μέρους Μόνιμες Διορθόδοξες Επιτροπές για κοινή δράση σε διάφορους τομείς που θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Πρόταση για Δημιουργία νέων θεσμικών δομών και διορθόδοξων οργάνων μαρτυρίας των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών

Ένα δεύτερο βήμα για τη μέθοδο κοινής ποιμαντικής δράσεως των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών σε διορθόδοξο και οικουμενικό επίπεδο, πέραν από την προετοιμασία της επόμενης συνεδρίας της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, είναι να προβληματισθούμε και να προχωρήσουμε σε θεσμούς που θα προστατέψουν την ενότητα των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών και ταυτόχρονα να βοηθήσουν στην διακριτική τοποθέτηση και προσέγγιση σε διορθόδοξο επίπεδο πάνω στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα της παγκόσμιας κοινωνίας.

Οι εσωτερικές δυσκολίες που μας εμπόδιζαν ως Ορθόδοξους στο παρελθόν να είμαστε μαζί έχουν ξεπεραστεί σήμερα. Αν κάποτε τα εμπόδια αυτά ήταν η κυριαρχία κι η καταδυνάστευση των αλλόθρησκων Ισλαμιστών και μετά η επικράτηση των άθεων Κομμουνιστών, σήμερα το μόνο εμπόδιο για τη συνάντηση, την επικοινωνία και την κοινή δράση των Ορθοδόξων Εκκλησιών, είναι η εντύπωση που μας δίνεται για την άρνηση μας ως Ορθοδόξων να δώσουμε προτεραιότητα στον διάλογο της αγάπης για να πορευθούμε μαζί και μάλιστα μερικών εξ αυτών που μας ηγούνται, των Μακαριωτάτων Προκαθημένων, των Αρχιερέων και των Καθηγητών της Θεολογίας.

Στους πρώτους αιώνες της ζωής της Εκκλησίας τα εμπόδια που είχε να αντιμετωπίσει ήταν οι απάνθρωποι άγριοι κι άδικοι διωγμοί των Ρωμαίων, της Πολιτικής εξουσίας της εποχής. Όταν οι διωγμοί αυτοί σταμάτησαν με τη δυναμική πολιτική του Μ. Κωνσταντίνου οι Χριστιανοί άρχισαν μεταξύ τους τις ρήξεις και τις διαιρέσεις.

Ο θεσμός των Οικουμενικών Συνόδων λειτούργησε τότε σωτηριολογικά για να διαφυλαχθεί τόσο η διδασκαλία της Εκκλησίας όσο και η ενότητά της. Το ίδιο και σήμερα, αν και ξεπεράσαμε τα προηγούμενα εμπόδια που δεν επέτρεπαν τη συνάντηση και τη κοινή δράση των Ορθοδόξων Εκκλησιών, δεν πρέπει να θεωρήσουμε τα πράγματα και τόσο εύκολα για την κοινή πορεία μας ως Ορθόδοξη Εκκλησία.

Η αγωνία μας για τη διαφύλαξη της ενότητας της Ορθοδόξου Εκκλησίας πρέπει να μας ευαισθητοποιήσει και με φόβο Θεού να κάνουμε τολμηρά βήματα που θα αποτρέψουν τον κίνδυνο διασπάσεως. Και στην περίπτωση αυτή πρέπει να ανατρέξωμε στην ιστορική πορεία της Εκκλησίας μας και μάλιστα στις απαρχές της.

Είναι γνωστόν ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία, χωρίς να ταυτίζεται με τον κόσμο, δεν απέφυγε ποτέ να χρησιμοποιήσει και να υιοθετήσει κοσμικές δομές για την καλύτερη οργάνωση της πορείας της μέσα στον κόσμο για να τον σώσει. Έτσι η Ορθόδοξη Εκκλησία χωρίς να κινδυνεύει να γίνει κοσμική, υιοθέτησε κοσμικά ημερολόγια για να μπορεί να συνεννοείται και να επικοινωνεί με τα μέλη της και το περιβάλλον της. Το ίδιο και για τη διοικητική της διαμόρφωση επηρεάστηκε από τα διοικητικά πολιτικά κέντρα της εποχής, χωρίς η ίδια να γίνει πολιτικό κέντρο, αλλά για να συνεχίσει να είναι η Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία.

Έτσι, στη νέα εποχή που διαμορφώθηκε μετά τους δύο Παγκοσμίους Πολέμους και την τραγωδία των Δίδυμων Πύργων της Αμερικής και ό,τι ακολούθησε σε Αφγανιστάν και Ιράκ και στη Μέση Ανατολή και ιδιαίτερα στις συνεχόμενες συρράξεις στην Συρία, στην Ουκρανία, στη Σομαλία και Υεμένη, αλλά και την απειλή καταστροφής του Περιβάλλοντος και της Κλιματικής Αλλαγής, τις ασθένειες του Εμπόλα και του Εϊτς,

στη φτώχεια, στη τρομοκρατία, στις νέες επιστημονικές ανακαλύψεις στις δυνατότητες της Γενετικής και σε πολλά άλλα πολύπλοκα προβλήματα της εποχής μας, που έχουν σχέση με την επιβίωση μας και ειδικά στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη θρησκευτική ελευθερία και στην ειρηνική συνύπαρξη των λαών, η Ορθόδοξη Εκκλησία οφείλει να ενώσει τη φωνή της και να συμβάλει γόνιμα και δυναμικά ώστε να δώσει ελπίδα στην ανθρωπότητα για να ζήσει ένα καλύτερο κόσμο.

Όπως η δοκιμασία και ο πόνος που έζησε η ανθρωπότητα στους δύο παγκοσμίους Πολέμους, οδήγησε στην οργάνωση του θεσμού του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών και των άλλων Διεθνών Οργανισμών, ως επίσης και Ηπειρωτικών Πολιτικών και Οικονομικών Οργανισμών όπως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και άλλοι Οργανισμοί, οφείλουμε επιτέλους και εμείς οι Ορθόδοξοι να ξυπνήσουμε από το λήθαργο του εφησυχασμού και να βρεθούμε στην πρώτη γραμμή μαχητές και αγωνιστές να συμβάλουμε δημιουργικά και γόνιμα στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που απειλούν την ανθρωπότητα.

Αυτή η αγωνία μας για τη μαρτυρία της Ορθοδόξου Εκκλησίας στο σύγχρονο κόσμο δεν σημαίνει ότι έχουμε πρόθεση να υποκαταστήσουμε τις Κυβερνήσεις, τα Κοινοβούλια, τους Διεθνείς και Περιφερειακούς Οργανισμούς που αγωνίζονται να λύσουν καθημερινά προβλήματα της ανθρωπότητας, αλλά ως η Αρχέγονη, Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία, η Ορθοδοξία οφείλει να βρεθεί στην πρώτη γραμμή για να στηρίξει την ελπίδα των ανθρώπων για ένα καλύτερο κόσμο.

Έτσι εκεί που μια Τοπική Ορθόδοξη Εκκλησία έχει ευαισθητοποιηθεί σε ένα τομέα να αναλάβει να οργανώσει και να συντονίσει με την συνεργασία του Οικουμενικού Πατριαρχείου και των υπολοίπων Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών Διορθόδοξες Γραμματείες που θα συντονίζουν και θα αποφασίζουν για την τοποθέτηση, τη συμμετοχή και την παρέμβαση των Ορθοδόξων Εκκλησιών στα σύγχρονα προβλήματα της εποχής μας που αναφέραμε προηγουμένως.

Τιμής ένεκεν την Προεδρία λειτουργίας των Διορθοδόξων Γραμματειών αυτών μπορεί να την έχει το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Γενικά το θέμα αυτό μπορεί να ρυθμισθεί μέσα από μια κοινή απόφαση μιας Συνάξεως των Ορθοδόξων Προκαθημένων.

Για να ευοδοθεί αυτό πρέπει να προηγηθεί η προετοιμασία στελεχών από όλες τις Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες, και να καθιερωθεί η ετήσια Σύναξη των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών για αλληλοενημέρωση και συντονισμό των πρωτοβουλιών και ενεργειών της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Ό,τι η Εκκλησία εβίωσε και έζησε στο παρελθόν μέσα από την υιοθέτηση του Συνοδικού της συστήματος, ισχύει και σήμερα.

Η κάθε Τοπική Ορθόδοξη Εκκλησία, ως γνωστόν, λειτουργεί σήμερα με βάση της δική της Τοπική Σύνοδο και όταν η ίδια αδυνατεί να υπερβεί τα προβλήματά της, τούτον είναι δυνατόν μόνο μέσα από μια Μείζονα Σύνοδο, με τη συμμετοχή Αντιπροσωπειών και άλλων Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Στο παρελθόν όταν μια Τοπική Εκκλησία δεν μπορούσε η ίδια να λύσει και να υπερβεί κάποιο εσωτερικό της πρόβλημα συνεκαλείτο Οικουμενική Σύνοδος. Αυτό συνέβη για παράδειγμα όταν η Αλεξανδρινή Εκκλησία με την αίρεση του Πρεσβυτέρου Αρείου βρέθηκε σε δεινή θέση, έστω κι αν συνεκλήθει Τοπική Σύνοδος. Την τελική λύση την έδωσε με την σύγκλησή της η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος της Νικαίας.

Αυτή τη μέθοδο της Πανορθόδοξου Συνόδου για να λύει οποιονδήποτε πρόβλημα προκύπτει στα εσωτερικά μιας Τοπικής Ορθοδόξου Εκκλησίας όπου αδυνατεί η ίδια, πρέπει να ισχύει και σήμερα. Το ίδιο πρέπει να ισχύει όταν προκύπτει κάποια διαφορά μεταξύ δύο Ορθοδόξων Εκκλησιών και αδυνατούν να προστατεύσουν την ενότητά τους. Οποιαδήποτε άλλη προσπάθεια λύσεως προβλημάτων σε διμερές επίπεδο που δεν

βρίσκει σύμφωνες τις δύο Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες έξω από Διορθόδοξη Σύνοδο είναι απειλή για την ενότητα της Οικουμενικής Ορθοδοξίας.

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΣΕ ΗΘΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ, ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ, ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ, ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ, ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΑ ΚΑΙ ΣΕ ΟΡΘΟΔΟΞΑ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ

Η Ορθόδοξη Εκκλησία στην Ιστορική της πορεία ουδέποτε παρέμεινε αδιάφορη για πολύπλοκα προβλήματα που απειλούσαν την ανθρωπότητα. Πάντοτε είχε μια ευαισθησία να ανυψώνει το πνευματικό της ανάστημα και να υπενθυμίζει στους ισχυρούς της γης και τους αδιάφορους για τις κοινωνικές αδικίες, την ηθική μας υποχρέωση ως εντολοδόχοι και διαχειριστές της Δημιουργίας του Θεού να αγωνιζόμαστε για τη δικαιοσύνη, την ειρήνη και την κοινωνική ισότητα των λαών.

Σε τοπικό επίπεδο μάλιστα η Εκκλησία προσπαθούσε πάντοτε, πέραν από την ποιμαντική της ευθύνη για το κατηχητικό και το διδακτικό της έργο, να δράσει και στο χώρο της φιλανθρωπίας οργανώνοντας με επιτυχία το φιλανθρωπικό της έργο. Η φιλανθρωπία είχε πάντοτε μια προτεραιότητα στη ζωή της Ορθοδόξου Εκκλησίας παράλληλα με την ποιμαντική της ευθύνη να διδάξει υπεύθυνα το βιβλικό της λόγο.

Το έργο αυτό, τόσο το διδακτικό και το κατηχητικό, όσο και το φιλανθρωπικό συνεχίζεται και σήμερα, αλλά περισσότερο σε τοπικό επίπεδο, εκτός μερικών περιπτώσεων όπως είναι οι Εκκλησίες της Κύπρου, της Ελλάδος, της Αμερικής και της Φιλανδίας, που προσπαθούν να στηρίξουν το έργο της Φιλανθρωπίας και σε περιοχές πέραν των εκκλησιαστικών τους δικαιοδοσιών, με τη συνεργασία φυσικά πάντοτε των τοπικών Εκκλησιαστικών Αρχών σε χώρες που υποφέρουν οικονομικά είτε εξ αιτίας του Κομμουνισμού στην Ανατολική Ευρώπη είτε σε χώρες της Αφρικής και της Ασίας λόγω της Αποικιοκρατίας. Το φιλανθρωπικό αυτό έργο είναι μια από τις προτεραιότητες σήμερα του Ορθόδοξου Ιεραποστολικού έργου ιδιαίτερα από το Ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής στην Αφρικανική Ήπειρο, αλλά και περιοχές της κανονικής δικαιοδοσίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Ασία και στην Λατινική Αμερική.

Έτσι το πρόβλημα της φτώχειας γίνεται αφορμή για την συνεργασία των Ορθοδόξων Εκκλησιών, όπως συνέβαινε στην αρχέγονη Εκκλησία, όπου ο Απόστολος Παύλος επαινούσε τους Χριστιανούς που ζούσαν μακριά από την Ιερουσαλήμ και είχαν την καλή διάθεση να στηρίξουν και να βοηθήσουν τους αδελφούς τους που υπόφεραν σοβαρά.

Αυτές οι προσπάθειες πρέπει να στηριχθούν, να ενισχυθούν και να οργανωθούν υπεύθυνα πάνω σε νέα βάση έτσι ώστε με ένα μακροπρόθεσμο συντονισμό να ενώσουμε τις δυνάμεις μας όλοι οι Ορθόδοξοι για να συμβάλουμε γόνιμα και δημιουργικά στο πρόβλημα της φτώχειας που μαστίζει πολλές χώρες και ιδιαίτερα εκεί που υπάρχουν δυνατότητες Ορθοδόξου Ιεραποστολής. Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινίσω ότι σε καμμία περίπτωση δεν πρέπει να χρησιμοποιείται η φιλανθρωπική δράση ως μέσον Ιεραποστολικής δράσης. Όταν κάποιος διψά ή πεθαίνει αβοήθητος για να του σώσεις τη ζωή δεν τον ρωτάς αν είναι Ορθόδοξος.

Εκεί που υπάρχει ανάγκη η Ορθόδοξη Εκκλησία πρέπει να δίνει το παρόν της, χωρίς θρησκευτικά κριτήρια. Από την άλλη όμως είναι απαράδεκτο και ανεπίτρεπτο να αγωνίζονται οι Ορθόδοξοι Ιεραπόστολοι να ομιλήσουν για την εν Χριστώ σωτηρία σε ανθρώπους που τα παιδιά τους πεθαίνουν πριν να μεγαλώσουν και να μη μπορούν να βρουν τρόπους να σώσουν τις ζωές τους. Κάποια πράγματα είναι αλληλένδετα και μόνο η στενή συνεργασία των Ορθοδόξων Εκκλησιών μπορεί να βοηθήσει.

Μέσα στην ίδια συνάφεια χρειάζεται η συνεργασία των Ορθόδοξων Εκκλησιών και για άλλους τομείς όπου απειλείται η ανθρώπινη ζωή και η επιβίωση του πλανήτη μας, όπως είναι θέματα της ειρηνικής συνυπάρξεως των λαών, η απειλή μιας πυρηνικής καταστροφής, η απειλή της οικολογικής καταστροφής, το θέμα της Γενετικής και φυσικά η θανατηφόρος ασθένεια του έιτς.

Διορθόδοξη Γραμματεία Ορθόδοξου Εκπαιδεύσεως

Για να μπορέσει η Ορθόδοξη Εκκλησία να δράσει σε όλους τους τομείς της σύγχρονης κοινωνίας οφείλει να προετοιμάσει στελέχη, με άριστη Ορθόδοξη Θεολογική κατάρτιση για να γνωρίζουν ότι όπου και αν εργασθούν στις διορθόδοξες κοινές συντονισμένες προσπάθειες, επιτελούν έργον θεάρεστον και εκκλησιαστικό.

Στο παρελθόν έγιναν κάποιες προσπάθειες Συνεδρίων Ορθόδοξων Θεολογικών Σχολών ή Συνεδρίων Ορθόδοξων Σεμιναρίων και Εκκλησιαστικών Σχολών από τον Σύνδεσμο που μπορούν να μας βοηθήσουν να οργανώσουμε πάνω σε μόνιμη βάση μια Διορθόδοξη Γραμματεία Ορθόδοξου Εκπαιδεύσεως.

Ο τόπος και ο τρόπος της λειτουργίας της Διορθόδοξης Γραμματείας Ορθόδοξου Εκπαιδεύσεως μπορεί να ρυθμισθεί μέσα από μια κοινή απόφαση των Ορθόδοξων Μακαριωτάτων.

Βασικοί σκοποί της Γραμματείας αυτής μπορούν να είναι οι ακόλουθοι:

1. Καταγραφή της υφιστάμενης Ορθόδοξου Εκπαιδεύσεως στις Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες και στο εξωτερικό.
2. Στήριξη των υφισταμένων δομών και παραχώρηση υποτροφιών μεταξύ των Ορθόδοξων Εκκλησιών κι ενισχύσεως όλων των προσπαθειών για την Ορθόδοξη Εκπαίδευση.
3. Καθιέρωση του θεσμού της οργανώσεως Πανορθόδοξων Συνεδρίων για την Ορθόδοξη Εκπαίδευση και τη συνεργασία των Ορθόδοξων Πανεπ/κών και Εκκλησιαστικών Σχολών.
4. Έκδοση Διορθόδοξου εντύπου για τα θέματα της Ορθόδοξου Εκκλησιαστικής Εκπαιδεύσεως.
5. Μεταφραστικό Τμήμα υπαγόμενο στη Διορθόδοξη Γραμματεία Ορθόδοξου Εκπαιδεύσεως, έτσι ώστε αξιόλογα Ορθόδοξα βιβλία να μεταφράζονται σε διάφορες γλώσσες.
6. Οργάνωση Βιβλιοθήκης με όλα τα Ορθόδοξα βιβλία και Ορθόδοξο Κέντρο πληροφοριών για την Ορθόδοξη Εκκλησιαστική Εκπαίδευση.

Διορθόδοξη Γραμματεία Φιλανθρωπικής Δράσης

Ήδη έχει οργανωθεί Διορθόδοξο Συνέδριο στη γνωστή Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης¹² που κατέληξε σε συμπεράσματα και προτάσεις.

**ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΣΕ
ΑΛΛΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΚΟΙΝΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΩΝ
ΤΟΠΙΚΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ.**

¹² ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ 2000 Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΑΡΕΛΘΟΝ – ΠΑΡΟΝ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ, Διορθόδοξον Συνέ-δριον Ορθόδοξου Ακαδημίας Κρήτης, (20 – 24 Νοεμβρίου 2000). Πάνταινος, τεύχος 37, σελ. 51 – 58, Αλεξάνδρεια, 2001.

- α. Διορθόδοξη Γραμματεία Προετοιμασίας της Μέλλουσας να συνέλθει Αγίας και Μεγάλης Συνόδου των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών¹³
- β. Διορθόδοξη Γραμματεία διαχριστιανικού Διαλόγου¹⁴
- γ. Διορθόδοξη Γραμματεία για θέματα συνεργασίας μετά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και μετά Μη Κυβερνητικών Οργανισμών¹⁵
- δ. Διορθόδοξη Γραμματεία για θέματα Πολιτισμού και Νεολαίας
- ε. Διορθόδοξη Γραμματεία για θέματα Οικογενειακού Δικαίου
- στ. Διορθόδοξη Γραμματεία για θέματα αντιμετώπισης της μάστιγος των Ναρκωτικών.
- ζ. Διορθόδοξη Γραμματεία για θέματα Φυλακισμένων
- η. Διορθόδοξη Γραμματεία Κοινοφελών Ιδρυμάτων, Κρατικών και Ιδιωτικών
- θ. Διορθόδοξη Γραμματεία για θέματα ηλικιωμένων
- ι. Διορθόδοξη Γραμματεία για θέματα Αναπήρων και παιδιών με ειδικές ανάγκες
- ια. Διορθόδοξη Γραμματεία των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών με την Διορθόδοξη Διακοινοβουλευτική Επιτροπή
- ιβ. Διορθόδοξη Γραμματεία για θέματα Μοναχισμού
- ιγ. Διορθόδοξη Γραμματεία για θέματα Ποιμαντικής Διακονίας Στρατού και Σωμάτων Ασφαλείας
- ιδ. Διορθόδοξη Γραμματεία αντιμετώπισης της Φτώχειας, θέματα Ειρήνης κι ενισχύσεως του ειρηνικού διαλόγου για τοπικές και περιφερειακές συγκρούσεις.

¹³ Η Γραμματεία αυτή υπάρχει ήδη. Απλώς πρέπει να αναδιοργανωθεί και να ενεργοποιηθεί με τη συμμετοχή όλων των Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών κατόπιν συντονισμού πρωτοβουλίας εκ μέρους του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Τα θέματα της Επιτροπής αυτής πρέπει πρώτα να συζητούνται στις Ιερές Συνόδους της Ιεραρχίας της κάθε Τοπικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και οι συμμετέχοντες στην Διορθόδοξη Επιτροπή να παρουσιάζουν τις θέσεις των Εκκλησιών τους.

¹⁴ Δεν υπάρχει κοινή θέση πάνω στο θέμα αυτό εκ μέρους των Ορθοδόξων Εκκλησιών. Παλαιότερα υπήρχαν μάλιστα και δημόσιες κι αντίθετες τοποθετήσεις εκ μέρους Τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών. Σήμερα οι περισσότερες από τις Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες υποστηρίζουν τον Διαθρησκευτικό Διάλογο. Μετά την τραγωδία της Αμερικής εκείνες που διαφωνούσαν τώρα τουλάχιστον σιωπούν.

¹⁵ Υπήρχαν στο παρελθόν αντιπαράθεσεις μεταξύ Οικ. Πατριαρχείου και Εκκλησίας της Ελλάδος όταν θα άνοιγε Γραφείο στις Βρυξέλλες και η Εκκλησία της Ελλάδος. Τελικά έγινε ένας συμβιβασμός. Η Εκκλησία της Ελλάδος λειτούργησε Γραφείο στις Βρυξέλλες και το Οικ. Πατριαρχείο Γραφείο στην Αθήνα. Το Οικ. Πατριαρχείο για χάριν της ενότητας της φωνής των Ορθοδόξων επιδιώκει το δικό του Γραφείο να λειτουργεί ως κοινό Γραφείο όλων των Ορθοδόξων Χωρών. Ενώ όμως διακηρύσσεται στη θεωρία, στη πράξη ουδέποτε λειτούργησε μέσα σ' αυτή την προοπτική για να απορροφηθούν από τις Τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες οικονομικά κονδύλια για την Αφρική και γενικότερα για τις χώρες του Τρίτου κόσμου και της Ανατολικής Ευρώπης από τα διαθέσιμα ευρωπαϊκά κονδύλια, με αποτέλεσμα να απορροφούνται μόνο από την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, τους Προτεστάντες, τους Αγγλικανούς και άλλες χριστιανικές και θρησκευτικές ομάδες. Η ενότητα των Ορθοδόξων στο θέμα αυτό θα ωφελήσει την Ορθόδοξη Ιεραποστολή και τις Ανατολικές Εκκλησίες τα μέγιστα. Η Εκκλησία της Ελλάδος με το επιχείρημα ότι είναι Ορθόδοξη χώρα-πλήρης Μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, υποστήριξε ότι επιβάλλεται να έχει και να λειτουργεί το δικό της Γραφείο. Την απόφαση της Εκκλησίας της Ελλάδος ακολούθησαν και η Εκκλησία της Κύπρου, η Εκκλησία της Ρουμανίας και το Πατριαρχείο της Ρωσίας. Σήμερα λειτουργεί μόνιμη Διορθόδοξη Επιτροπή για Ευρωπαϊκά θέματα με τους εκπροσώπους των Ορθοδόξων Εκκλησιών που έχουν αντιπροσωπείες στις Βρυξέλλες. Ενώ η ΕΕ καλεί Αφρικανικά Κράτη να συμμετέχουν σε θέματα που σχετίζονται με την Αφρική, το Συμβούλιο Εκκλησιών της Ευρώπης (ΚΕΚ), ως κι η Διορθόδοξη Επιτροπή για θέματα της Ευρώπης δεν μας έχουν καλέσει ποτέ τους.

